

ELÄKÖÖN KOULUPIIHA!

PILOTTIPROJEKTINA ESPOON KEINUMÄEN KOULUPIIHAN KEHITTÄMINEN

ELÄKÖÖN KOULUPIHA!

PILOTTIPROJEKTINA ESPOON KEINUMÄEN KOULUPIHAN KEHITTÄMINEN

**ELÄKÖÖN KOULUPIHA, ON KUTSU JOKAISELLE KOULUPIHAAN LIITTYVÄLLE
SUUNNITTELIJALLE, PÄÄTTÄJÄLLE, RAKENTAJALLE,
HOITAJALLE, VANHEMMALLE, KÄYTTÄJÄLLE JA OHIKULKIJALLE LUOMAAN
YHDESSÄ PAREMPIA KOULUPIHOJA**

DIPLOMITYÖ SYKSY 2019
MAISEMA-ARKKITEHTUURIN KOULUTUSOHJELMA
AALTO-YLIOPISTO, TAITEIDEN JA SUUNNITTELUN KORKEAKOULU
Kuvat: Niina Repo, ellei toisin mainittu
Taitto ja grafiikka: Niina Repo, ellei toisin mainittu

Tell me and I forget. Teach me and I remember. Involve me and I learn.

Benjamin Franklin

TIIVISTELMÄ

Tekijä Niina Repo

Työn nimi ELÄKÖÖN KOULUPIHA! Pilottiprojektina Espoon Keinumäen koulupihan kehittäminen

Laitos Arkkitehtuurin laitos

Professuuri Maisema-arkkitehtuuri / Maiseman suunnittelu ja hoito

Professuurin koodi MAR-E10

Valvoja Professori Ranja Hautamäki

Vuosi 2019

Sivumäärä 122

Kieli Suomi

Peruskoulun opetussuunnitelman perusteet uudistettiin vuonna 2014, jotta opetuksen järjestämisessä pystytään huomioimaan muutokset koulua ympäröivässä maailmassa ja vahvistamaan koulun tehtävää kestävän tulevaisuuden rakentamisessa. Kestävän tulevaisuuden rakentamisessa tarvitaan kestävää rakentamista myös koulupihoilla.

Tässä diplomityössä etsitään vastausta siihen, kuinka peruskoulujen pihoja voidaan kehittää koululähtöisesti, osallistavasti ja ekologisesti kohti inspiroivia oppimisympäristöjä maisema-arkkitehtuurin keinoja hyödyntäen. Työssä pohditaan myös uuden opetussuunnitelman (OPS 2014) vaikutusta pihojen kehitykseen. Työn tavoitteena on tarjota vaihtoehtoja ja ekologista mallia pihojen tavanomaiseen suunnitteluun, korjaukseen ja ylläpitoon. Diplomityön rakenne jakautuu viiteen osa-alueeseen: työn lähtökohtien esittelyyn, koulupihan kehittämisen eri näkökulmiin, referenssi-kohteiden tarkasteluun, pilottiprojektin sisältöön ja työn yhteenvetoon.

Diplomityössä keskeisessä asemassa on Keinumäen koulupihan kehittämisprojekti, joka toteutettiin Espoossa syksyllä 2018, yhteisesti suunnitellen kouluyhteisön kanssa. Pilottiprojektin kokemuksellisen opin myötä sekä referenssien ja teoreettisen viitekehyksen avulla työssä luodaan koulupihan kehittämismalli, jota jokainen koulu voi hyödyntää. Työ liittyy kansainväliseen koulupihojen kehittämistä koskevaan keskusteluun, joka on Suomessa vasta saamassa jalansijaa.

Diplomityön tulokset osoittavat, että koulupihojen kehittäminen tapahtuu askel kerrallaan. Askeleet koostuvat osaprojekteista, pienistä erillisistä kehittämistoimenpiteistä, jotka voidaan liittää opetussuunnitelman perusteisiin monesta näkökulmasta. Koulupihan kehittämisen osaprojektit mahdollistavat etenkin kokemuksellisen oppimisen sekä yhdessä tehtävän luovan toiminnan. Työssä käydään läpi, kuinka koulupihoja kehitetään luonto huomioiden ja kuinka tämä hyödyttää kaikkia osallisia. Koulupiha suunnittelukohteena koskettaa monen alan toimijaa ja tämä on erittäin merkittävä lasten kasvu- ja oppimisympäristö. Tämä diplomityö on maisema-arkkitehdin näkemys ja avaus tähän monialaiseen suunnittelutehtävään.

Avainsanat: koulupiha, ekologinen, oppimisympäristö, yhteissuunnittelu, osallisuus, kokemuksellinen

ABSTRACT

Author Niina Repo

Title ELÄKÖÖN KOULUPIHA! Pilottiprojektina Espoon Keinumäen koulupihan kehittäminen

Department Department of Architecture

Professorship Landscape Architecture/ Landscape Planning and management

Code of professorship MAR-E10

Supervisor professor Ranja Hautamäki

Year 2019

Number of pages 122

Language Finnish

The Finnish national core curriculum for basic education was reformed in 2014, in order to incorporate and reflect on the changes in the surrounding world and to strengthen the school's role in building a sustainable future. This thesis starts from the perspective that a sustainable future requires the sustainable construction of school yards as well.

The objective of the thesis is to investigate how schoolyards could be developed into inspiring learning environments, in participation with the school community, ecologically and through landscape architecture. Additionally, this thesis investigates how the new national core curriculum affects the development of the schoolyards. The thesis aims to provide an alternative and ecological model on how the schoolyards could be designed, repaired and maintained. The structure of the thesis is as follows: introducing the starting points of the study, presenting the viewpoints for the development, the review of the reference models, presentation of the pilot project and the summary of the thesis.

The focus of this thesis is on the schoolyard development project conducted in collaboration with the school community in Keinumäki school in Espoo during the fall 2018. The collaboration produced experiential knowledge through a bottom-up approach and together with the research on references, this thesis creates a schoolyard development model that can be applied in every school. This thesis is affiliated with the ecological schoolyard transformation movements around the world, which are only slowly gaining momentum in Finland.

Based on the findings, it seems that the development of the schoolyards occurs gradually one step at a time. These steps consists of smaller development projects that can be linked to the core curriculum from several aspects. Schoolyard development projects enable experiential learning and collaborative creative activity. This thesis investigates how schoolyards can be developed taking into account the nature and how this is beneficial to all participants. Schoolyard as a planning objective joins together various actors in different fields. Additionally, this is a significant growth and learning environment for the children. This thesis is a landscape architect's perspective and an opening to this design objective.

Keywords: schoolyard, ecological, learning environment, co-design, participation, experiential learning

SISÄLTÖ

Tiivistelmä
Abstract

Alkusanat 10

MITÄ? MITEN? MIKSI? 12

1. JOHDANTO 13
muistoja koulupihalta 16
1.1 ajankohtaisuus 18

1.2 Opetussuunnitelman perusteet 2014 20

1.3 Pilottiprojekti - Keinumäen koulu, Espoo 22

2. NÄKÖKULMIA KOULUPIHOJEN KEHITTÄMISEEN 30

2.1 Koulupiha lasten kokemuksellisenä ympäristönä 32

2.2 Esimerkkejä koulupihojen kehittämisestä 44

3. REFERENSSIT 48

3.1 Ekologiset ja taiteelliset koulupihat Berliinissä 48

Grün macht Schule - Berlin 50

Reinhardswald Grundschule

Neumark Grundschule

4. PILOTTIPROJEKTI KEINUMÄEN KOULU 66

4.1 vaihe 1: Inspiraatio ja ajattelu 70

4.2 vaihe 2: Kartointi ja Analyysi 74

4.3 vaihe 3: Suunnittelu 82

4.4 vaihe 4: Konsultaatio 94

4.5 vaihe 5: Toteutuksen suunnittelu 96

4.6 vaihe 6: TEE SE! 100

4.7 Reflektoi 104

5. LOPPUPÄÄTELMÄT 106

Loppusanat 107

Kiitokset 109

Lähteet 110

Liitteet 116

Linkit 121

Joulukuu 2017, räntää sataa vaakatasossa. Olen ollut viimeiset 30 tuntia viimeistelemässä ja esittelemässä kahta viimeistä studiokurssiani koululla Otaniemessä. Totean projektinhallintataitojeni vaativan hienoisista kehittämisestä. Ohi ajavat autot roiskivat vettä päälleni taluttaessani polkupyörääni 10 sentin räntäkinosten läpi. Kaksi päivää aikaisemmin koululle tullessani oli vielä mainio pyöräilyssä. Olo on epätodellinen, sillä olen lähdössä muutaman tunnin kuluttua Kaakkois-Aasiaan. Siellä suunnitelmassani on tulevan kevään aikana saada diplomityöni hyvään vauhtiin.

Halusin tehdä diplomityöni aiheesta, joka on minulle sydämen asia ja joka veisi arvojeni mukaisia asioita eteenpäin Suomessa. Aiheen oli liityttävä luonnon ja ihmisten harmonisen yhteiselon lisäämiseen, mutta aiheen rajausta oli vaikea keksiä. Pyörittelin monia aiheita, mutta mikään ei iskenyt kunnolla, että tämä se on! Olin Balilla, jossa diplomityön aiheen keksimisestä aiheutunut turhautuminen yhdistyi järkytykseen muoviroskaa pursuavista rannoista. Keräsin roskia rannalta, mutta olo tuntui voimattomalta, sillä vaikka veisin keräämäni roskat jäteastiaan, niin ne päätyisivät suurella todennäköisyydellä takaisin rannalle, ellei niitä poltettaisi myrkkynä ilmaan. Ahdistuin omasta roolistani kuluttajana ja turistina kohteessa, jolla ei riitä infrastruktuuri näin valtavaan paineeseen. Tämän lisäksi luin uutisen, jonka mukaan lentämiseni tänne maapallon toiselle puolelle ja takaisin tuhoaisi napajäätikköä viisi kuutiota. Negatiivisuus tai kuten tänä päivänä puhutaan, ilmastoahdistus, sai minusta hetkellisesti otteen ja ajattelin, että ei yksi ihminen voi mitään muuttaa, me ihmiset tulemme tuhoamaan tämän maapallon ja itsemme ahneuksissamme. Kaivoin itseni lopulta ylös suosta. Mitään ei taatusti muuteta, jos asenne on negatiivinen. Aina on toivoa.

Otin selvää mitä kaikkea Balilla tehdään saaren elinvoimaisena säilyttämisen puolesta. Löysin inspiroivia ihmisiä ja organisaatioita. Yhtenä erittäin innostavana esimerkkinä löysin Balin Green Schoolin. Koulurakennus on upea bambusta rakennettu taideteos. Koulun opetus on holistista. Koululla on omat kasvimaat, joissa kasvatetaan koulun ruoka. Lapset oppivat arvostamaan ruoan alkuperää ja sen turvaamisen jatkosakin. Maasta on pidettävä huolta, niin että sen hyvinvointia lisätään, eikä maata köyhdyttää, niin kuin tehomaanviljelyssä tapahtuu. Lapset kasvavat ymmärrykseen omasta roolistaan osana koko maailman laajuista ekosysteemiä. Kestävä kehitys ei ole vain sanahelinää vaan kaikkea toimintaa ja opetusta ohjaava arvo.

Balin Green School teki minuun niin suuren vaikutuksen, että viimein idea diplomityöstä syttyi. Suomalaiset koulupihat. Niissä on valtavasti potentiaalia. Lähtökohtaisesti aloin pohtimaan, kuinka niiden avulla voidaan kehittää lasten luontosuhdetta, jotta luonnonkauneuden kokeminen ja arvostus tulisi osaksi lapsen kasvua ja oppimista. Kuinka lapset kasvaisivat ilmastonmuutos haasteiden ratkaisijoiksi? Luonto ei ole luokkaretkien erityiskohde vaan kaikkea näkemäämme ja kokemaamme ylläpitävä voima. Kuinka luonto voisi näkyä koulujen pihilla ja kuinka niitä kehitetään luontoa kunnioittaen?

Koulu on paikka, jossa lapset viettävät hyvin suuren osan päiväistään. Koulupiha on paikka, jossa lapset viettävät noin 2000 tuntia peruskoulun aikana. Nämä ovat paikkoja, joissa lapsen identiteetti muovaantuu ja joissa lapsi opettelee hahmottamaan itseään suhteessa toisiin ja ympäristöönsä. Ei siis ole yhdentekevää millaisia nämä paikat ovat. Koulupiha tulisi olla olohuoneen kaltainen, viihtyisä ympäristö. Suunnitteluratkaisut huollettavuuden ja valvonnan näkökulmasta eivät saa olla koko tilaa määritteleviä ja ohjaavia. Näiden paikkojen tulee mahdollistaa lapsille kokemukset, seikkailut, epäonnistumiset, kiipeämisen, kaatumisen, ihmettelyn, oppimisen, sosialisoinnin, yksinolon, innostumisen, rauhoittumisen, hyppimisen, lukemisen ja luomisen. Me aikuiset voimme mahdollistaa tämän lapsille, kun vain tahtotila on oikea.

MITÄ?

Tässä diplomityössä käsitellään koulupihojen kehittämistä eläväisiksi oppimisympäristöiksi, virikkeellisiksi ja viihtyisiksi viherkeitaiksi.

MITEN?

Työssä pohditaan koulupihan kehittämistä kouluyhteisön kanssa yhteistyössä maisema-arkkitehtuurin keinoja hyödyntäen.

MIKSI?

Koulupihojen potentiaalin valjastaminen yhdessä on ekologista, opettavaa ja tämän lisäksi hauskaa tekemistä.

Maailma muuttuu, työ muuttuu, ilmasto muuttuu. Teknologinen kehitys ja globalisaatio muuttavat maailmaa ja työn luonnetta yhtä nopeasti kuin teollinen vallankumous aikanaan¹. Miten koulu pysyy muutoksessa mukana? Koulu vastaa muutoksiin institutionaalisella tasolla uudistamalla opetussuunnitelman perusteita². Uudistuneet opetussuunnitelman perusteet vahvistettiin vuonna 2014, jotta opetuksen järjestämisessä kyetään huomioimaan muutokset koulua ympäröivässä maailmassa ja vahvistamaan koulun tehtävää kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa.³ Käytäntöön uudistukset ja tavoitteet tulevat opettajien työssä vuorovai- kutuksessa oppilaiden kanssa. Opettajien koulutodellisuus on yleisessä tiedossa: opetustavoitteet ovat korkealla, mutta aikaa on liian vähän, kirjoitetaan Sitran tulevaisuuden koulutuksen käsikirjassa. Opettajat tarvitsevat lisäksi tukea ja aikaa pohtia yhdessä vanhempien ja oppilaiden kanssa miksi muutoksia tarvitaan.⁴

Herää koulu! -pamfletin kirjoittaneen opettaja Maarit Korhosen mukaan koko koululaitos pitäisi uudistaa. Oppilaat pakotetaan muottiin, jossa kärsivät niin akateemisesti kuin käytännönläheisesti lahjakkaat. Kestävän hyvinvoinnin tulevaisuuden rakentamisessa tarvitaan kumpaan osaamista ja uudistuneissa opetussuunnitelman perusteissa kannus- tetaankin kokemuksellisiin ja toiminallisiin työtapoihin.⁵ Tässä työssä tarkastelun kohteena olevilla koulupihoilla on merkittävä potentiaali kokemuksellisen ja jokapäiväisen toiminnallisen oppimisen ja käsillä tekemisen areenana. Koulupihalla voidaan myös tutkia monipuolisesti erilaisia oppiainerajoja ylittäviä todellisen maailman ilmiöitä. Koulupihoja täytyy kehittää ja näitä tulee ajatella uudella tavalla, jotta näiden potentiaali saadaan hyödynnettyä.

Monet nykyiset koulupihat ovat saaneet muotonsa ja toimintonsa huol- lettavuuden, valvottavuuden ja turvallisuuden painotuksella. Suuri as- falttikenttä, jossa on keinu, kiipeilyteline sekä koripallokorit ovat mel- ko tavanomaisen koulupihan toteuma. Kuten Eeva Kuuskoski toteaa Koulupihan mahdollisuudet-oppaassa (2000) valitettavan usein paik- kakunnan koulun tunnistaa ankeasta rakennuksesta, jonka edustalla on vain asfaltti- tai hiekkakenttä. ⁶ Ankea piha ei kuitenkaan kannusta menemään ulos. Ankea piha ei kannusta myöskään liikkumiseen, ihmet- telyyn eikä luovuuteen. Uudiskohteissa, ainakin pääkaupunkiseudulla, koulupihojen suunnitelmissa näkyy kuitenkin toimivaa ja edistyksellistä

1 Työ ja elinkeinoministeriö,julkaisuja. Toppila et. Al & Pentikäinen L. (toim.) S.11
2 Luoma-aho V.& Sulopuisto O. Sitran selvityksiä. Tulevaisuuden koulutuksen käsikirja. S.8
3 OPS 2014 s. 9
4 Luoma-aho V.& Sulopuisto O. Sitran selvityksiä. Tulevaisuuden koulutuksen käsikirja. S.8
5 OPS 2014 s.30
6 Kuuskoski E. Teoksessa Mannerheimin LL. Sassi P. Koulupihan mahdollisuudet-opas s. 3

oppimisympäristöajattelua. Sen sijaan peruskorjauskohteissa tätä ei juuri näy, jonka takia tämä työ keskittyy jo rakennettuihin pihoihin ja näiden peruskorjaukseen. Koulupihojen peruskorjauksien budjetti on kuitenkin valitettavan pieni, josta riittää vain harvalle tarpeessa olevalle koululle.

TYÖN TAVOITTEET

Työn tavoitteena on nostaa esiin uusia näkökulmia koulupihojen suunnitteluun, kehittämiseen ja peruskorjaukseen. Lisäksi tavoitteena on nostaa esiin käytännönläheisiä keinoja osallistavan toimintakulttuurin lisäämiseksi koulupihalla. Työ pyrkii osoittamaan, kuinka koulupihaa voidaan kehittää koululähtöisesti sekä luovin keinoin. Pilottiprojektin kokemuksellisen opin myötä sekä referenssien ja teoreettisen viitekehysten avulla luodaan koulupihan kehittämismalli, jota jokainen koulu voi hyödyntää.

TÄRKEIMMÄT TUTKIMUSKYSYMYKSET

Työ pyrkii vastaamaan, kuinka koulupihoja voidaan kehittää koululähtöisesti, osallistavasti ja ekologisesti kohti inspiroivia oppimisympäristöjä. Työ vastaa lisäksi kysymykseen, miten valjastetaan maisema-arkkitehtuurin keinoja käyttäen koulupihojen piilossa olevaa potentiaalia kokemuksellisella ja luovalla tavalla. Lisäksi työssä pohditaan koulupihojen kehittämisen kytkeytymistä uuteen opetussuunnitelmaan.

TYÖMENETELMÄT

Työ on suoritettu oma-aloitteisesti sekä omasta kiinnostuksesta koulupihojen kehittämiseen, ei toimeksiantona. Työ on soveltava tutkimus, jossa päätavoitteena on tuottaa käytäntöön sovellettavaa tietoa koulupihojen kehittämiseksi. Työn suunnittelun aikana keväällä ja kesällä 2018 huomasin, ettei vastaavaa kehittämistä ole tehty Suomessa juurikaan, jonka takia koin tarpeelliseksi etsiä diplomityöhön mukaan pilottikohdeksi soveltuvan koulu. Ehdotin yhteistyötä Espoossa Jorvin sairaalan yhteydessä toimivalle Keinumäen koululle, joka kiinnostui projektista. Kehitimme yhdessä heidän pihaansa syksyllä 2018 ja yhteistyöstä syntyi prosessi, joka esitellään tässä diplomityössä.

Olen tutkinut vihreitä koulupiha-liikkeitä maailmalla ja valitsin tähän työhön referenssiksi Berliinin. Asuin syksyllä 2018 Berliinissä, jonka aikana kävin tutustumassa mielenkiintoisiin ja esimerkillisiin leikkipaikoihin ja koulupihoihin. Kävin myös haastattelemassa Berliinin vihreiden koulupihojen kehittäjätahoa Grün macht Schulea marraskuussa 2018. Tässä yhteydessä minua kehoitettiin ottamaan yhteyttä Kristian

Åbackaan, Aluehallintovirastolla työskentelevään ylitarkastajaan, joka työllään edistää vastaavaa kehittämistä Suomessa. Åbackan ansiosta, pääsin mukaan erilaisiin koulupihojen kehittämistä koskeviin tapahtumiin, jotka ovat tukeneet merkittävästi tätä diplomityötä. Pääsin esimerkiksi osallistumaan kesäkuussa 2019 Aluehallintoviraston järjestämälle opintomatkalle Berliiniin. Opintomatkkaan osallistui Suomesta 12 henkilöä, jotka työskentelivät eri kunnissa varhaiskasvatuksen parissa. Grün macht Schule esitteli meille opintomatkan yhteydessä koulujen ja päiväkotien pihoja. Opintomatkan ansiosta pääsin syventymään pihojen kehittämiseen Berliinissä ja kuulemaan mitkä ovat koulupihoihin liittyvät haasteet Suomessa.

Olen perehtynyt työtä varten tutkimuskirjallisuuteen kasvatustieteistä, vihreiden koulupihojen kehittämisestä sekä luonnon vaikutuksista ihmisen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Työni kannalta merkityksellisin kirja on ollut maisema-arkkitehti Sharon Gamson Danksin kirjoittama *Asphalt to Ecosystems-Design ideas for schoolyard transformation*. Danks on Green Shoolyard America-ohjelman perustaja sekä kansainvälisen vihreiden koulupihojen yhteistyöjärjestön International School Grounds Alliance (ISGA) yksi perustajista. Suomalaista koulupihan kehittämiskirjallisuutta ei juuri löytynyt muuta kuin Mannerheimin lastensuojeluliiton julkaisema, Pirkko Sassin toimittama *Koulupihan mahdollisuudet-opas* (2000). Oppaassa nousee esille paljon samoja teemoja mitä käyn työssäni läpi. Mikä on siis hidastanut kehittämistä Suomessa? Miksi meillä ei vielä ole maanlaajuista liikettä, ns. vihreää koulupiha-liikettä?

Koulupihan kokemuksellisuus on ollut minulle tärkeä teema työssäni. Tämä työ on syntynyt kokemuksellisen opin avulla ja koulupihan potentiaali piilee samassa käsitteessä. Saadakseni työhöni kokemuksen äänen esille, pyysin sosiaalisessa mediassa työtäni varten koulupiha muistoja saatteella: *kerro minulle jokin muisto tai tarina liittyen koulun pihaan. Ehkä juuri se joka ensimmäisenä tuli mieleen. Kerro tekstissä, myös miltä luokalta muisto on sekä mistä päin Suomea*. Sain yhteensä 15 muistoa, joista valitsin työhöni kuusi.

TYÖN RAKENNE

Ensimmäinen luku on johdanto koulupiha-aiheeseen ja tämän ajankohitaisuuteen. Toinen luku, näkökulmia koulupihojen kehittämisestä, muodostaa teoreettisen viitekehysten työlle ja pohjustaa työn soveltavaa

osuutta. Kolmannessa luvussa esittelen kaksi Berliinissä vierailemaani taiteellista ja ekologista koulupihaa, sekä niiden kehittämisessä mukana olevan tahon Grün macht Schulen. Neljäs luku on Keinumäen pilotti-projekti, jossa esittelen yhteistyöprojektimme lisäksi yleisiä suunnitteleemoja, jotka tukevat koulupihojen kehittämistä eläviksi, vehreiksi ja uniikeiksi oppimisympäristöksi. Viimeisessä luvussa käydään läpi työn johtopäätökset sekä esitetään mahdollisuuksia jatkokehitykseen.

muistoja koulupihoilta

Ekana tuli mieleen et meillä oli koulun pihalla piirretty maahan ruutuhyppeleluurudukko, ja käytiin kesälomallakin koulun pihalla leikkimässä ja hyppelemässä ruutua. Myös puuropata oli piirretty maahan. Myös avonaiset pikkumokit/katokset, joissa oli pöytä ja penkit ympärillä, oli kivoja monissa leikeissä. Tämä siis ala-asteella Kempeleessä joskus 1996-1999. Yläasteella ei sit ollut pihaa ollenkaan, kaikki välitunnit oltti sisällä.

Kempele, 1996-1999.

Korkeakosken ala-asteella, Kymenlaaksossa, kävin luokat 2-6 ja sen ajan piha pysyi oikeastaan muuttumattomana. Se oli avara hiekkakenttä, enkä muista sitä ollenkaan leikkivälineistä. Keinua taisi olla. Aina välituntisin pojat pelasivat jalkapalloa ja tytöt hyppivät hyppynarulla. Talvisin tehtiin jättimäinen lumilinna, josta aina varoiteltiin että sinne voi tukehtua jos se sortuu. Varmaan ihan tottakin, mutta tämä linna ei sortunut. Niin ja keskellä pihaa oli intiaaniteltan muotoinen kota! Se oli kiva.

Tervapataa ja kirkonrottaa leikittiin eniten. Harmitti kun koulun pihalla oli paljon kiellettyjä paikkoja (esim. pensaat) jotka olisivat olleet hyviä piiloja pelatessa.

2005-2006, 5-6lk. Helsinki.

Ala-asteen pihassa kasvoi mäntyjä pieneksi metsäksi asti, ja maanpohja niin alla oli täysin kuollut satojen lasten jatkuvasta ravaamisesta. Paras

leikki oli männynoksista tehdyillä luodilla lakaista puista varisseet neulaset nätteihin riveihin niin, että syntyi labyrinttejä, joissa leikittiin kotia. Niitä ehostettiin joka välitunti, ja jos naapuri ei tullut välillä puolustamaan omaa tonttiaan, liitettiin hänen sokkelonsa meidän omiimme. Lapsena sitä ei osannut katsoa niin, mutta voi kunpa nyt pääsisi näkemään, millaisia tilasarjoja lapsen mieli luo ja minkälaisen kiehtovan sokkelokokonaisuuden tämä leikki sai aikaan.

Päijät-Häme, 2000-luvun alku.

Koulun pihasta oli iso osa metsikköä ja kallioita. Niillä ala-asteella leikittiin kaikenlaisia hevosia, rakennettiin juurakoihin menninkäisille koteja ja leikittiin kallioilla. Nykyään ne kalliot eivät olisi varmaan sallittuja, kun oli muutaman metrin pudotus. Muistaakseni koskaan 12 vuoden aikana kukaan ei tippunut sieltä alas, vaikka niissä paljon kiipeiltiin. Metsikkö jatkui myös opettajan silmän kantamattomiin, joten lapsiin luotettiin kyllä aika paljon. Piha oli rajattu muusta metsästä ja kallioista rautalanka-aidalla (johon oli tietysti tehty aukko, josta pääsi pujahtamaan läheiselle Shellille ostamaan karkkia välitunnilla.) Pihalla oli myös pukkitaistelu-puomi (jossa tapahtui varmaan eniten tapaturmia, itsekin kerran sieltä naamalleen alas tulleen)

Koulu oli Yhtenäiskoulu Käpylässä.

Meillä oli aikoinaan vaan asfalttia ja hiekkaa ja muutamia telineitä, jossa kovin leikittiin. En kokenut sitä silloin kurjaksi, jos oli vain joku kaveri. Mutta eipä siellä väriä ollut, harmaata ja metalli- ja puutelineitä.

Se oli silloin 1969 eteenpäin.

3. Ympäristömuutos huolestuttaa 7. luokkalaista Frida Punkaria

1.1 AJANKOHTAISUUS

Ilmastomuutos, ilmastovaalit ja ilmastolakot ruotsalaisen Greta Thunbergin innoittamina ovat olleet paljon esillä mediassa ja tämän päivän poliittisessa keskustelussa. Ilmastomuutos onkin aikamme suurin haaste ratkaistavaksi. Monet koululaiset ja opettajat kokevat ilmastoahdistusta. Opettaja.fi verkkosivuilla julkaistussa artikkelissa helsinkiläisen opettajan Sanni Virtasen mielestä opettajille voisi antaa tilaa unelmoida siitä, mihin suuntaan ihmisyyttä ja sivistystä pitäisi muokata. Virtanen toteaa: ”Ilmastomuutoksessa ei ole kyse vain ilmamehän vaan myös ihmisyyden muutoksista, ja se on koulun ydinaluetta. Meillä on käsissämme koko nuoriso- on kahjoa, että koulun ääni ei kuulu ilmastomuutoskeskustelussa.”⁷

Mikä koulupihan rooli on ilmastomuutoksessa? Koulupihalla on valtava potentiaali oppimisympäristönä ja ympäristösuhteen luojana. Ilmastoahdistus kasvaa, kun tuntee itsensä voimattomaksi. Koulun pihalla voidaan harjoitella hyviä taitoja, kuten viljelyä, kasvien tunnistamista, nikkarointia, itsensä ilmaisua ja monenlaista luovaa toimintaa, joka on hyödyksi muuttuvassa maailmassa. Tee-se-itse-mentaliteettia kulluttaja-näkökulman sijaan. Kun pääsee itse tekemään ja vaikuttamaan, se voimaannuttaa. Tärkeintä on mahdollisuus päästä vaikuttamaan ja jättämään jälkensä. Koulupiha valmiiksi annettuna, ennalta säännöillä täytettynä ei luo kovin suurta luottamusta lapsen ja nuoren omaa harkintakykyä kohtaan. Tämän diplomityön tärkein sanoma kiteytyykin asennemuutokseen, kuinka luodaan yhdessä ympäristöä ja kulttuuria, jossa kaikkien on parempi olla ja kasvaa, niin ihmisten kuin luonnonkin.

Nuorten ilmastolakko keräsi Senaatintorille yli 2000 mielenosoittajaa.

”Herätkää aikuiset”, Senaatintorilla vaadittiin aamupäivällä.

4. nuoret osoittivat mieltään ilmastolakolla

Maker-kulttuuria tuodaan Suomeenkin – onko tässä koulutuksen uusi suunta?

Tekemällä oppii, sanotaan, mutta tätä ajattelua ei aina hyödynnetä esimerkiksi kouluissa. Kokeileva tee-se-itse-asetus saattaisi kuitenkin olla yksi ratkaisu, jonka avulla koulutusjärjestelmä saataisiin vastaamaan ketterämmin muuttuvan maailman asettamiin tarpeisiin.

Kotimaa 16.5.2015 klo 14:04

Parhaat koulupihat saadaan, kun lapset ovat mukana tekemässä – eikä maksa maltaita

Kouluihin saadaan lisää liikuntaa, kun suunnittelija ideoi pihan paljon kalliita härveleitä. Väärin! Lähtökohtana kannattaa kysyä lapsilta itseltään, mitä he haluavat koulun pihalle.

Ilmiöt 25.4.2016 klo 18:23 | päivitetty 25.4.2016 klo 16:54

Oppilaat tekivät koulupihoista aktiivisempia – välitunneista entistä kivempia

Isoniitun koulun piha sai aktiviteettipaikkoja – oppilastalkoilla.

5. uutisia lasten tekemistä koulupihoista ja tee-se-itse kulttuurista

7. keinumäen koulun metsikön ulko-opetustila

YHTEISTYÖN SYNTY KEINUMÄEN KOULULLA

Halusin diplomityöhöni mukaan pilottiprojektin, jotta saisin kosketuksen koulumaailmaan ja ymmärrystä, miten koulupihoja voidaan lähteä kehittämään yhdessä kouluyhteisön kanssa. Tehdessäni kesällä 2018 taustaselvitystä vastaan tuli Sitran Tulevaisuuden koulutus-projekti, joka oli valtavan mielenkiintoinen ja innovatiivinen. Tutkimuksessa paneudutaan nykyiseen koulutusjärjestelmään, sen historiaan ja tulevaisuuteen. Tutkimuksen mukaan koulutusjärjestelmä ei enää vastaa tämän päivän tarpeisiin, vaan sen olisi uudistuttava radikaalisti. Projektissa oli mukana suomalaisten koulujen opettajia ja rehtoreita. Otin yhteyttä mukana olleeseen erityisopettajaan Mari Nuutiseen Keinumäen koululta. Kerroin hänelle työni aiheesta ja ehdotin yhteistyötä pilottiprojektin merkeissä. Mari kutsui minut tapaamaan Keinumäen koulun rehtoria Seppo Salmista. Tästä seuraavalla viikolla olin esittelemässä ekologista koulupiha-ideaakin koko koulun opettajakunnalle.

ERITYISTÄ KEINUMÄESTÄ

Keinumäen koulu on erityiskoulu, sairaalakoulu. Se sijaitsee Espoon Jorvin sairaalan yhteydessä. Koulussa on noin 80 oppilasta, joista puolet yläkoululaisia. Keinumäen koulun sairaalaopetukseen voivat hakeutua oppilaat, jotka ovat erikoissairaanhoidon piirissä: avohoidossa lastenpsykiatriassa tai nuorisopsykiatriassa tai osastohoidossa HYKS Jorvin sairaalassa lastenosastoilla. Sairalakoulun oppilaspaikka voidaan myöntää, mikäli sairaalaopetus tukee oppilaan hoitoa ja kokonais-kuntoutumista. Keskeisenä tavoitteena on vahvistaa oppilasta niin, että hän pystyy sairaalakoulun jälkeen palaamaan omaan kouluunsa tai jatkamaan kohti jatko-opintoja.

TOIMINTA-AJATUS

Keinumäen koulussa oppilas tulee nähdyksi, kuulluksi ja ymmärretyksi.

Koulussa vallitsee kiireettömyyden tuntu. Koulu on kaikkien yhteistä tilaa, jossa aikuiset ovat läsnä oppilaille ja toisilleen arjessa. Oppilaita ohjataan kannustavassa ja turvallisessa ilmapiirissä löytämään omia vahvuuksiaan, uskomaan omiin kykyihinsä sekä ottamaan askeleita kohti sitä, mikä on haastavaa.

”Vahvistuneena omaan kouluun ja jatko-opintoihin.”

KEINUMÄKI NUMEROINA

1986	Sairaalaopetus käynnistyi Jorvissa
1997	Keinumäen koulu perustettiin
2004	Uusi sairaalakoulu valmistui (vanha puoli)
2012	Koulun laajennusosa valmistui

Oppilasmäärä n. 80

Opetusryhmiä alakoulu 6, yläkoulu 6 (32+16 paikkaa)

Henkilökunta 13 erityisluokanopettajaa, 3 erityisopettajaa, 2 tuntiopettajaa ja 11 avustajaa

Psykologi, kuraattori, terveydenhoitaja 1 päivä/viikko

Toimipisteitä 2 (Tapiolan kuntouttavat pienluokat 7-9)⁹

PIHA-ALUEET HALLINNOLLISESTI

Keinumäen koulu on HUS-kiinteistöjen ja Espoon kaupungin yhteisomistuksessa. Piha-alueiden ylläpito kuuluu Keinumäellä HUS (Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri) Kiinteistöt Oy:lle, joka vastaa koko Jorvin alueen ylläpidosta ja huollosta. Koulun piha-alueet eivät ole ainoastaan koulun käytössä, sillä välituntipihan leikkipaikka on myös muiden Jorvissa asioivien perheiden ja lasten käytössä. Koululla on välituntipihan lisäksi metsikkö, jota käytetään jonkin verran opetuksessa.

9

Salminen S. Keinumäen koulun rehtori sähköpostiviesti tekijälle

8. keinumäen koulun (punakattoinen) liittyminen Jorvin sairaalaan sekä uuteen Espoon sairaalaan. Helikopterikentän vieressä näkyy koulun välituntipiha. Koulun pihaan kuuluva metsikkö rajautuu osittain kuvan ulkopuolelle.

KEINUMÄEN KOULUN PIHA - ETUPIHA (välitunti-piha)

9. helikopterin laskeutumiskenttä.

10. välituntipihalle kuljetaan ylätasanteelta.

11. amfin puu-osat ovat päässeet huonokuntoisiksi.

12. välituntipihan leikkivälineitä.

13. asfaltoitu pelikenttä.

14. pelikenttää ympäröi 4 metriä korkea metalliaita.

VÄLITUNTIPIHAN LUONNE

Keinumäen koulu sijaitsee Espoon Karvasmäen kaupunginosassa, Turuntien ja Karvasmäentien välissä. Karvasmäki on Espoon vanhimpia asuttuja alueita. 1500-luvulla kylään kuului neljä taloa, jotka sijaitsivat nykyisen Glimsin museon alueella. Yksi kylän taloista oli nimeltään Jorv, jonka mukaan Jorvin sairaala on nimetty. Jorvin sairaalan laitospäiset suuret rakennukset hallitsevat alueen maisemaa ja erottuvat selkeästi alueen muuten maaseutumaisesta maisemasta. Keinumäen koulun rakennukset liittyvät Jorvin sairaalan rakennuksiin, mutta erottuvat tasakattoisista sairaala rakennuksista punaisilla harjakatoilla.

Koulurakennuksen pohjoispuolella sijaitsee aidattu helikopterin laskeutumiskenttä, joka muodostaa suuren avoimen alueen koulun välituntipihan viereen. Välituntipiha on pienehkö ja niukasti varusteltu. Pihaa uudistettiin 2017, jolloin rakennettiin asfaltoitu pelikenttä. Ilmakuvassa (kuva 8.) näkyy tilanne ennen pelikentän rakentamista. Kenttä aidattiin neljä metriä korkealla metalliaidalla. Pihalla oleva monitoimiväline asemoitiin uudelleen. Monitoimivälineen lisäksi pihalla on keinu, liukumäki, hiekkalaatikko, hyrrä sekä kaksi vieterikiikkua. Pihalla on kaksi penkkiä sekä pöytä-penkki ryhmä. Piha-alueen pohjana on hiekka.

Välituntipihalle kuljetaan ylätasanteen kautta. Ylätasanne on asfaltoitu. Ylätasanteella ja välituntipihalla on neljän metrin korkeusero, joka on ratkaistu portailla sekä amfiportailla. Amfiportaiden puuosat ovat päässeet huonokuntoisiksi ja eivät ole koulun käytössä tällä hetkellä. Portaiden viereen on jätetty jyrkähkö rinnealue, joka on pensaskasvillisuuden peitossa.

Piha-aluetta reunustaa pensasaita ja reunoilla kasvaa pieniä lehtipuita.

KEINUMÄEN KOULUN PIHA - TAKAPIHA (kasvima ja metsikkö)

15. Keinumäen koulun kasvima

16. oleskelupaikka kasvimaan vieressä.

17. Keinumäen koulun ulko-opetustila.

18. metsikkö koulun taka-pihalla.

19. metsikön niittymäisempi osuus

20. metsikössä kasvaa lehtipuita.

TAKAPIHAN LUONNE

Suuri osa oppilaista kulkee koululle taksikyydillä. Taksien ajoväylä ja jättöpaikka sijaitsee takapihan puolella. Väylä toimii myös kevyen liikenteen reittinä. Takapihalla koulurakennuksen eteläseinustalla on kasvima (rakennettu keväällä 2018 yhdessä HUS kiinteistöjen Irja Siltalan kanssa, tilalla oli ennen piikkipensas, joka näkyy ilmakuvas 8.). Kasvimaalla kasvatetaan monia eri lajeja, kuten mustikkaa, kesäkurpitsaa ja yrttejä. Seinustan edessä kasvaa pieniä hedelmäpuita. Kasvima on päällystetty puukuori- ja puuhakkeella. Kasvimaan vieressä kivetillä alueella on tuoli-pöytäryhmä ja kasvimaalla kivetyn väylän päässä penkki.

Kulkuväylän eteläpuolella on reilun puolen hehtaarin kokoinen metsikkö, joka rajautuu Karvasmäentiehen. Koulun edustalta Karvasmäentiele kertyy neljä metriä korkeuseroa ja metsikköisen maaston laskiessa loivasti luoteeseen ja rajautuen koulun pysäköintialueeseen. Metsikön koulun puoleinen reuna vaihtelee loivasta rinteestä paikoin jyrkempään. Koulun käytöstä syntynyt polku kulkee rinnettä pitkin ylös ja se johtaa kivistä ja kannoista rakennettuun ulko-opetustilaan, joka on puiden lehvästön muodostamassa suojaisassa tilassa. Kallio on näkyvissä osassa pohjoisreunaa ja siinä on leikkaus kulkuväylän kohdalla. Metsikön maasto on tasainen Karvasmäentien puolella. Metsikön osat vaihtelevat ryteikkömaisesta rinteestä niittymäisiin osuuksiin, joissa kasvaa paikoin varsin kookkaita lehtipuita. Alueella kasvaa eri-ikäisiä puita ja lajeina löytyy mm. vaahtera, koivu, pihlaja ja kuusi. Metsikkö näyttää saaneen vapaasti kehittyä sukkession myötä ja siellä hallitsee pioneerilajisto. Alueelle on koulun toimesta istutettu Suomen 100-vuoden itsenäisyyden kunniaksi kuusi. Metsikköä siistittiin, keväällä 2018 kasvimaan rakennuksen yhteydessä.

2. NÄKÖKULMIA KOULUPIHOJEN KEHITTÄMISEEN

Fyysinen maailmamme heijastaa rakennusajan yhteiskunnallista tilaa, arvoja ja ihanteita. Fyysisessä maailmassa elävä ihminen puolestaan tulkitsee näkemäänsä ja kokemaansa omasta näkökulmastaan, tietoisesti tai tiedostamattaan. Tämä on kokemuksen, kasvatuksen, yhteiskunnan ja elinympäristön muokkaama kokonaisuus, johon vaikuttaa nykyhetken tunne- ja terveydentila tai esimerkiksi huoli omasta taloudellisesta tilanteesta. Yhteiskunnalliset päätökset ja linjaukset tehdään yleistettävään tietoon tai tieteeseen perustuen, josta jää usein huomioimatta yksilötason kokemukset.

Koulupiha suunnittelukohteena koskettaa monen eri alan toimijoita. Suunnittelua on tehty pitkälti aikuistoimijoiden näkökulmasta, eikä koulupihan pääkäyttäjiä, eli lapsia ole osallistettu suunnittelussa riittävästi¹⁰. Tässä kappaleessa tarkastellaan osallistavan suunnittelun lisäksi koulupihan kokemuksellista puolta ja sen merkitystä oppimiseen. Tässä tarkastellaan lisäksi luonnon mukana tulevia vaikutuksia sosiaalisten suhteiden, opetuksellisuuden ja hyvinvoinnin näkökulmista. Koulupihan kehittämistä käsitellään myös turvallisuusnäkökulmasta sekä miten uusi opetussuunnitelma liittyy kontekstiin. Aiheen monitieteisyyden ja ihmistutkimuksen moniulotteisuuden takia näitä edellä mainittuja näkökulmia on lähestyttävä kokonaisvaltaisesti eli holistisesti.

2.1 KOULUPIHA LASTEN KOKEMUKSELLISENA YMPÄRISTÖNÄ

HOLISTINEN LÄHESTYMINEN

Perusopetuksen arvoperustassa todetaan, että: *Ihminen on osa luontoa ja täysin riippuvainen ekosysteemien elinvoimaisuudesta. Tämän ymmärtäminen on keskeistä ihmisenä kasvussa. Perusopetuksessa tunnistetaan kestävä kehityksen ja ekososiaalisen sivistyksen välttämättömyys, toimitaan sen mukaisesti ja ohjataan oppilaita kestävä elämäntavan omaksumiseen*¹¹. Holistinen suunnittelutiede, permakulttuuri, tukee tämän arvoperustan rakentamista. Huolenpito maasta ja ihmisistä ovat eettisiä periaatteita, jotka ohjaavat kaikkea suunnittelua permakulttuurissa. Permakulttuurissa, ihmisen sisäinen maailma sekä sosiaalisen kanssakäymisen kehittäminen nähdään yhtä tärkeänä kuin ekologinen ympäristön suunnittelukin. Näitä ei voida erottaa toisistaan, sillä ainoastaan hyvinvoiva ihminen voi elää harmoniassa luonnon kanssa.¹² Yhteiskunnassa elävä ihminen on ehdollistunut kulttuurin luomiin käytös- ja ajattelumalleihin. Malleja kuinka pitäisi ajatella, elää ja käyttäytyä luodaan esimerkiksi mediassa, koulussa ja kasvatuksessa. Ajattelumallina voi olla esimerkiksi, että yksilö ei voi luoda muutosta tai että muutos kestävään elämäntapaan on vaikea ja kivulias. Näin niukkuuden ja pelon lähtökohdista muutos ei ole inspiroiva. Luonnon ja ihmisten kestävä hyvinvoinnin pohjaksi tarvitaan arvostavaa, kannustavaa ja yhteen tuovaa lähestymistapaa.¹³ Ihminen on osa luontoa, joten kaikki ihmiset ovat osana samaa kokonaisuutta.

Holistinen ihmiskäsitys pyrkii kuvailemaan ihmisen kokonaisuutena. Ihminen on ainutlaatuinen yksilö, jolla on fyysinen ja psyykkinen sosiaalinen ulottuvuus. Psykologi ja filosofian tohtorin Lauri Rauhalan holistisen ihmiskäsityksen mukaan ihminen on kehollinen, tajunnallinen ja situationaalinen eli elämäntilanteeseensa kietoutunut olento. Koulupetuksessa tulisi Rauhalan mukaan huolehtia siitä, että maailmankuvaa rakentavat merkityssuhteet eivät jää liian yksipuolisiksi, esimerkiksi pelkästään älyllis-tiedollisiksi. Silloin seurauksena saattaa olla köyhtynyt ja inhimillisyyden kannalta näivettynyt kokemistapa.¹⁴ Koulussa tulisi suosia menetelmiä, jotka kehittävät oppilaiden luovuutta, kykyä toimia ryhmässä sekä kykyä hankkia, käsitellä ja yhdistää tietoa. Yhteisöllinen tiedon rakentamista on harjoiteltava, jos halutaan luoda innovaatioita tulevaisuuden yhteiskunnassa.¹⁵ NASA:n tutkijoiden mukaan kaikki

11 OPS 2014 s. 16
12 Macnamara L. People and permaculture S.10-30.
13 Macnamara L. People and permaculture S.166-200
14 Rauhala L. Ihmiskäsitys ihmistyössä S.188-189
15 Kangas M. Teoksessa Kronqvist E. & Kumpulainen K. Lapsuuden oppimisympäristöt.S.58-59

syntyvät luovina neroina, mutta koulutusjärjestelmämme saattaa karsia luovuuden pois. Tutkimuksen mukaan 5-vuotiaat olivat luovuuden huipulla, kun testattiin innovatiivisia, uusia ja luovia ratkaisuja ongelmiin. Kun samaa ryhmää testattiin viiden vuoden jälkeen, ainoastaan 30 prosenttia osallistuneista sai testissä huipputuloksen. 15-vuotiaina tämä luku oli laskenut 12 prosenttiin.¹⁶ Opetuksessa holistinen lähestymistapa näkyy huomioimalla oppilas kokonaisuutena ja tarjoamalla tämän eri aisteille koettavaa. Perinteisessä tiedonvälityksessä (esimerkiksi luennot ja kirjat) huomioidaan ainoastaan yksilön ajattelu, mutta oppimiskokemus rikastuu, kun mukaan otetaan kädet (tekemällä oppiminen) sekä sydän (tunteet ja opetuksen merkitys).¹⁷ Koulun pihalla oppimista voidaan tukea kokonaisvaltaisemmin, liittämällä mukaan keho sekä eri aistit.

KOKEMUKSELLINEN OPPIMINEN KOULUPIHOILLA

Kokemuksellisen oppimisfilosofian kehittäjän John Deweyn mukaan lasten voi olla hankala hahmottaa heitä ympäröivää maailmaa. Koulun tulisi näin ollen toimia ympäristönä, jossa oppimisessa edetään lasten arkielämään liittyvistä ilmiöistä kohti ympäristön moniulotteisempia ilmiöitä. Opetuksen ollessa kytköksissä arkielämän kokemuksiin ja siinä tarvittaviin taitoihin, luodaan sisäsyntyistä halua oppimiseen ja omien taitojen kehittämiseen. Oppilaiden luontaista uteliaisuutta ja toimijuutta voidaan vahvistaa luomalla toiminnallisia pulmatilanteita, jotka herättävät oppilaissa kysymyksiä. Tieto siirtyy oppilaille ainoastaan sen omakohtaisen työstämisen myötä. Deweyn esimerkki puutarhanhoidon opettamisesta koulussa kuvastaa hyvin hänen filosofiaansa: puutarhanhoitoa ei opeteta, jotta saadaan puutarhureita. Sen opettaminen kytkeytyy laajempiin yhteiskunnallisiin teemoihin, kuten maanviljelyn merkitykseen ihmiskunnan historiassa ja nykypäivänä. Tämän avulla opitaan myös kasvusta, maaperän kemiasta, valon ja veden tarpeesta sekä kasveille hyödyllisistä ja haitallisista eliöistä. Kaikki kytkeytyy elämään ja siinä oleviin luonnollisiin vuorovaikutussuhteisiin, ihmisten, maaperän ja eliöstön välillä.¹⁸ Deweyn filosofiaan liittyy myös opetussuunnitelman perusteiden laaja-alainen osaaminen ja siihen liittyvä ilmiöoppiminen. Ilmiöoppimisen tarkoituksena on edistää oppilaiden ymmärrystä kou-

lussa opiskeltavien asioiden merkitystä oman elämän ja yhteisön sekä yhteiskunnan ja ihmiskunnan kannalta.¹⁹

16 Vint L. Fresh Thinking Drives Creativity & Innovation. s.20
17 Alderlowe L., Amus G.& Devapriya D.A. The Children in permaculture manual S. 20
18 Alhanen K. John Deweyn kokemusfilosofia s. 138-150
19 OPS 2014 s.31

TARJOUMAT

Lapsen ja ympäristön suhdetta voidaan tarkastella vuorovaikutuksena, jossa toiminta yhdistää lapsen ja ympäristön. Tätä vuorovaikutusta kutsutaan affordanssiksi, jonka suomennoksia ovat mm. tarjouma ja mahdollisuus. Lapsen fyysiset (ja henkiset) ominaisuudet määrittelevät kuinka hän voi hyödyntää ympäristöä toimintaansa. Jokaisella lapsella on oma tarjoumien tulkinta ympäristöstään.²⁰

Aalto-Yliopiston Rakennetun ympäristön laitoksen maankäytön suunnittelun professori Marketta Kyttä on tutkinut laajasti ympäristön lapsiystävällisyyttä. Hän esitti väistökirjassaan (2003) mallin, jolla voidaan arvioida ympäristön tarjoumien määrää suhteessa vapaaseen liikkumiseen (Kuva 21).

Mallissa Melukylä on lapsiystävällisin ympäristö. Melukylässä ympäristö kutsuu lasta liikkumaan, tutkimaan ja seikkailemaan. Lapset ovat tyytyväisimpiä ympäristössä, kun siellä on paljon tarjoumia, jotka houkuttelevat vapaaseen leikkiin ja liikuntaan. Melukylämallin mukaiselta koulun pihalta löytyy kiviä, metsää, piilopaikkoja, majoja ja itsetehtyjä rakennelmia. Kyseinen malli pitää sisällään sopivan jännityksen, jossa hyvää riskinottoa voi harjoitella ja on lisäksi hauska sekä tarjoaa monipuolista tekemistä. Aavikkomalli, jota moni koulun piha edustaa, tarjoaa puolestaan liikkumisen vapautta, mutta vain vähän tarjoumia. Tätä edustaa esimerkiksi laaja asfalttikenttä koulun pihalla. Lisäksi valmiiksi tehdyt leikkivälineet eivät inspiroi lasta kauaa, sillä näiden toiminnallisuus on jo valmiiksi pureskeltu. Luonnon elementit puolestaan innostavat loputtomilla mahdollisuuksilla. Lapsi havaitsee esimerkiksi, että tunneli on ”ryömittävä”, oksat ”kiivettäviä” ja kivikko ”hypittävä”.²¹

Monesti aikuisten käsitys toimivasta pihasta ei kohtaa lasten käsityksen kanssa. Oletetaan esimerkiksi, että piha on riittävä, kun tässä on uudet leikkivälineet. Pihan tarjoumat eivät kuitenkaan useimmiten palvele eri ikäluokkia ja heidän tarpeitaan. Ensimmäisellä luokalla koulutietään aloittavan ja kuudennella luokalla olevan murrosikäisen tarpeet ovat hyvin erilaiset, yläkoululaisten tarpeista puhumattakaan. Tarjoumien toteutukseen, eli kuinka tarjoumat otetaan käyttöön (place making), tiivistyy lapsen ja aikuisen paikkasuhteen erilaisuus, joka suunnittelun lisäksi haastaa pihan käyttökulttuurin. Kokonaisuudessaan, aikuiset ja

20 Kronqvist & Kumpulainen Lapsuuden oppimisympäristöt S. 53–55.
21 Korpelainen R. Artikkel. Kaleva, Melukylästä mallia välituntiympäristölle.

lapset näkevät tarjoumat eri tavalla.²²

Nykyisin useat pihat eivät tarjoa lisäarvoa opetukseen. Nämä palvelevat lähinnä koululiikuntaa, erilaisten pelien pelaamisessa.²³ Koulupiha ja sen välitön lähialue ovat kuitenkin tärkeä osa koulun oppimisympäristöä, sisältäen sekä luonnon että rakennetun ympäristön elementtejä. Nämä tarjoavat runsaasti mahdollisuuksia mm. biologian ja maantiedon opetukselle toteuttaa elämyksellistä ja kokemuksellista oppimista. Ulkona tapahtuva aktivoiva ja toiminnallinen opetus vetoaa oppilaan aisteihin, tunteisiin, kokemuksiin, elämyksiin ja mielikuvitukseen.²⁴

21. Melukylämalli ympäristön lapsiystävällisyyden arvioimiseksi. (Kyttä 2003)

22 Vesala P. Koulupiha merkitys alakoulun oppilaille s. 202
23 Danks S. From asphalt to ecosystems. s. 7
24 Opetushallitus. Luonnontieteiden opetustilat, työturvallisuus ja välineet-opas. S. 31

KOULUPIHAN MERKITYS

Päivi Vesala tutki väitöskirjassaan (Koulupihan merkitys alakoulun oppilaille), noin 20 alakoululaisen kokemuksia heidän koulupihan perusrannuksesta ennen, tämän aikana sekä tämän jälkeen. Oppilaita seurattiin 4-6 luokkien aikana. Koulupiha koki täydellisen uudistuksen heidän ollessaan 5.luokalla. Oppilaiden kokemuksia pihasta kuvaa parhaiten tunnepohjainen kiintymyssuhde, eli paikkakiintymys. Pihan merkityksessä oppilaille korostuu aistikokemukset, toiminta, elpymisen tunteet sekä ystävyys-suhteiden kokemismahdollisuudet. Jokainen oppilas koki pihan eri tavalla, mutta keskeisiksi merkitystekijöiksi muodostui pihan luonnonmateriaalitarjonta, ympäristön konkreettisen muokkauksen mahdollisuus ja paikkoihin kertyneet muistot. Oman jäljen jättäminen tuli tärkeäksi etenkin 5. ja 6.luokkalaisille. Uuden pihan tarjoumat saivat oppilaissa aikaan niin kutsutut paikan luomisen prosessit (place making), jotka tutkimuksen mukaan muodostivat alakoululaisten koulupihasuhteen ytimen. Pihan tarjoumien määrä on suoraan verrannollinen paikan luomisen prosessien mahdollisuuksiin.²⁵

Wendy Titman (1994), nosti esiin merkittäviä näkökulmia lasten kokemuksista koulujen pihoista, raportissaan Special Places, Special People. Hänen mukaansa lapset kokevat pihan osoituksena välittämistä heitä kohtaan pihaa kontrolloivilta, eli opettajilta ja vanhemmilta. Niinpä lapset kokevat, että piha on tehty heitä varten ja tämä on osoitus heidän merkityksestään. Lapset näkevät ja kokevat pihan monien odotusten kautta. Heillä saattaa olla esimerkiksi käsitys siitä mikä olisi ideaalipiha, mitä pihallaan voisi tehdä. He etsivät pihalta tekemistä, oleskelupaikkoja sekä asioita mitä tutkia ja ihmetellä. Tässä ketjussa risteytyy siten pihan suunnittelu sekä kuinka pihaa kontrolloidaan, eli mikä on sallittua ja mikä ei. Lapsi näkee puolestaan pihan tarjoumat ja käyttää niitä sääntöjen mukaisesti. Koulupiha voi kuitenkin mahdollisesti välittää ristiriitaisia viestejä, siihen mitä luokassa opetetaan, liittyen esimerkiksi ihmisten ja luonnon hyvinvointiin. Tällä voi puolestaan olla monia vaikutuksia lasten asenteisiin ja arvoihin sekä paikkasuhteiden muodostumiseen. Näin koulun piha symbolisoi pienenä palana luonnon ja ihmisen rakentamaa ympäristöä.²⁶

LASTEN OSALLISUUS KOULUSSA

Euroopan neuvosto julkaisi vuonna 2011 raportin lasten ja nuorten

25 Vesala P. Koulupihan merkitys alakoulun oppilaille. S.v-vi
26 Titman. W. Special Places Special People s. 74

osallisuudesta Suomessa. Raportin mukaan oppilaiden vaikutusmahdollisuudet ovat erittäin muodolliset ja toteutuvat valmiiksi määriteltujen jäykkien raamien sisällä, joita asettavat esimerkiksi nuorisovaltuustot.²⁷ Hyvä, paha koulu- raportissa (2012) pureudutaan huonoon kouluviihtyvyyteen. Suomalainen erityispiirre on, että koulussa menestytään, vaikka siellä ei viihdytä erityisen hyvin. Raportissa ehdotetaan, että alettaisiin luomaan positiivisempaa kuvaa koulusta. Lasten ja aikuisten väliseen sukupolviuuluun täytyy panostaa luomalla vahvempia tunnesiteitä ja välittämisen tunnetta lapsille. Lasten toiveet tulee ottaa myös huomioon kouluympäristön suunnittelussa, rakentamisessa ja huollossa. Lasten toiveet ovat usein hyvin arkisia ja toteuttamiskelpoisia, jonka takia nämä on mahdollista toteuttaa.²⁸

Oppilaille tulisi luoda mahdollisuuksia olla aktiivisesti mukana kehittämässä koulunsa pihaa. Kun lasten annetaan osallistua pihan kehittämisen suunnitteluun ja toteutukseen, luo se omistajuuden tunnetta ja vähentää vandalismia. Näin ympäristösuhde kehittyy vahvemmaksi ja lapsi oppii samalla tietoja ja taitoja vaikuttamisesta.²⁹ Titman nostaa myös esille sen merkityksen, mitä lapset kokevat päästessään osallistumaan pihansa kehittämiseen. Kun lapset ovat päässeet merkittävällä tavalla osallisiksi koulun pihan suunnitteluun tai ylläpitoon, he mieltävät tämän heidän omaksi pihakseen.³⁰ Koulupihan kehitykseen tulisi siksi saada mukaan pihan pääkäyttäjät, koululaiset. Kun koulupihan suunnitteluun osallistutaan kollektiivisesti, niin tämä korostaa kouluyhteisön yhteisöllisyyttä.

Asiaa Aikuisille raportti (2008) on Lapsiasiavaltuutetun toimiston koostama selvitys, jossa kartoitettiin lasten ja nuorten näkemyksiä oikeuksiensa toteutumisesta YK:n lapsen oikeuksien komitealle. Kouluun liittyvissä kysymyksissä pihan viihtyisyys nousi tärkeäksi kehittämiskohdaksi. Tämän mukaan, yläkoululaiset eivät löydä pihalta kiinnostavaa tekemistä. Välituntipakkoa toivotaan lisäksi poistettavaksi, sillä pihalla ei ole muuta tekemistä kuin seisoskelu. Alakoululaiset toivoivat puolestaan enemmän toiminnallisuutta ja pidempiä välitunteja. Raportissa todetaan, että koulu on lasten työpaikka ja he viettävät siellä merkittävän osan valvellaoloajastaan. Sen vuoksi lapsilla on oikeus oppia ja viettää aikaansa kauniissa ja viihtyisässä ympäristössä.³¹

27 Council of Europe. Child and youth participation in Finland. s. 119
28 Unicef. Harinen P.; Halme J. Hyvä paha koulu. s. 72
29 Koskinen, S. Koulun piha oppilaiden osallistumisen areenana. Teoksessa Mannerheimin lastensuojeluliitto. Sassi, P. (toim.) Koulupihan mahdollisuudet –opas. s.44-46
30 Titman W. Special Places Special People s. 75
31 Tuononen P. Asiaa aikuisille- raportti s. 39-40

Helsingin yliopiston Oppimisen sillat-hankkeessa (2009) tutkittiin osallistavien oppimisympäristöjen kehittämistä. Hankkeessa esitetään tutkimustietoon pohjautuen, kuinka oppilaiden osallisuutta ja kasvua aktiivisiksi toimijoiksi voidaan tukea parhaiten. Toimijuuteen liittyy tunne, että voidaan vaikuttaa asioihin, eikä vain olla passiivisia sivustakatsojia, joille tapahtuu asioita. Osallistumisen kautta muuttuu myös käsitys minäkuvasta, omasta itsestään suhteessa muihin ihmisiin, ympäristöön ja maailmaan.³² Opetussuunnitelman arvoperustassa nostetaan myös esiin osallistumisen kokemuksen tärkeys. Tämän mukaan, kokemus osallisuudesta ja siitä, että voi yhdessä toisten kanssa rakentaa yhteisönsä toimintaa ja hyvinvointia, on erittäin tärkeää.³³ Koulun vuorovaikutuskulttuuri on ratkaiseva niin oppimisen kuin toimijuuden kehittymisen kannalta. Opettaja on tärkeässä roolissa kehittämässä vuorovaikusta sellaiseen suuntaan, niin että tämä kehittää oppilaiden aloitteellisuutta ja vastuullisuutta. Oppilaiden toimijuutta voidaan tukea oppimisympäristöjen vaihtelulla. Esimerkiksi oppimistilanne ulkona mahdollistaa erilaisen vuorovaikutuksen syntymisen, kuin mihin luokkahuoneessa on totuttu ja rutinoitunut. Ulkona oppilaiden omasta tietämyksestä saattaa nousta esille uusia puolia, jotka voivat vahvistaa heidän asiantuntijuuttaan ja toimijuuttaan.³⁴

LIIKKUVA KOULU

Liikkuva koulu -ohjelma on yksi hallitusohjelman osaamisen ja koulutuksen kärkihankkeista. Hallitusohjelman tavoitteena on, että jokainen peruskouluikäinen liikkuu tunnin päivässä. Taustalla on havainto siitä, että koululaiset istuvat paikoillaan pääosan koulupäivästä: alakoulussa 38 minuuttia ja yläkoulussa 45 minuuttia jokaista koulupäivän tuntia kohti, eli yhteensä noin neljästä viiteen tuntiin koulupäivän aikana.³⁵ Liikunnan höydyistä oppimiseen ja keskittymiseen on tehty paljon tutkimuksia. Liikkumisen on esimerkiksi havaittu parantavan arvosanoja³⁶ sekä edesauttavan oppimista, muistamista ja tarkkaavaisuutta.³⁷

Liikkuva koulu tukee kouluja kehittäessään toimintakulttuuriaan ja tilojaan liikunnan mahdollistajiksi. Tärkeintä olisi saada yläkoululaiset sekä

32 Kumpulainen K.; Krokfors L.; Lipponen L.; Tissari V.; Hilppö J.; Rajala A. Oppimisen sillat s.22
33 OPS 2014 s.15
34 Kumpulainen K.; Krokfors L.; Lipponen L.; Tissari V.; Hilppö J.; Rajala A. Oppimisen sillat s.32
35 Liikkuva koulu verkkosivut
36 Syväoja H., Kantomaa M., Ahonen T., Hakonen H., Kankaanpää A. & Tammelin T. H. Physical activity, sedentary behavior, and academic performance in Finnish children.
37 Huotilainen M. luento Mistä pienet aivot tykkäävät. Helsingin Yliopisto. seminaari 2.10.

epäaktiiviset lapset liikkeelle, sillä ilman tehostettua toimintaa liikkuvat vain aktiiviset lapset. Suomalaisista peruskouluista 75% ovat mukana hankkeessa. Liikkuva koulu- verkkosivuilta löytyy paljon materiaalia ja ohjeita, kuinka lisätään koulussa liikkumista. Hanke korostaa osallisuuden merkitystä. Osallistamalla lapset tekemiseen ja suunnitteluun saadaan parhaita tuloksia. Hankkeessa mukana olevista kouluista 50% on osallistanut lapsia koulupihan kehittämiseen liikunnan edistämiseksi. Liikkuva koulu-hankkeessa on monia esimerkkejä onnistuneista projekteista, joissa parannettiin koulupihaa ja lisättiin liikuntaa. Oppilaita on kyetty motivoimaan enemmän ulos välituntien aikana, kuin ennen hankkeeseen osallistumista. Liikkuva koulu kehittämistoimenpiteet ovat melko urheilu-, väline- ja toimintakeskeisiä ja luonnon mahdollisuuksien huomioimisesta muuten kuin lähiympäristönä tai metsäkoulupäivänä ei ole kovinkaan paljon esimerkkejä.

Ei kukkokaan käskien laula. Jos oppilaita käskkee liikkumaan, siitä tulee pakkopulla, josta kukaan ei pidä ja jota kukaan ei arvosta.
- Oppilas, alakoulu

KOULUPIHAN LUONNON MERKITYS HYVINVOINTIIN

Tutkimuksissa on käynyt ilmi, että liikkumiseen kannustaa luonnonmukainen ympäristö. Luonnon monipuoliset tarjoumat; kivet, puut ja epätasainen maasto, ovat ihanteellisia motoristen taitojen kehittäjiä. Kanadalaistutkimuksessa todettiin puiden määrän olevan suhteessa 11-13 vuotiaiden liikkumiseen, mitä enemmän ympäristössä oli puita, sitä enemmän nuoret liikkuiivat.³⁸ Norjassa vertailtiin puolestaan päiväkotilasten liikkumista tavallisella rakennetulla pihalla sekä luonnonympäristössä. Tämän tutkimuksen mukaan, luonnossa leikkineet lapset saivat paremmat tulokset motoristen taitojen, etenkin tasapainoilu- ja ketteryystesteissä.³⁹ Perinteinen asfalttikoulupiha kannustaa taas kilpailullisiin lajeihin, jolloin vahvat ja nopeat nousevat koulupihan hierarkiassa kärkeen. Asfalttipihoihin, joissa kilpailulliset lajit ovat pääosassa, on havaittu enemmän aggressiivista käyttäytymistä.⁴⁰ Luonnon elementtien lisääminen koulupihoille on tutkimusten mukaan monin tavoin hyödyllistä. Yhdysvaltalaistutkimuksessa on havaittu vihreiden koulupihojen auttavan alakoululaisia vähentämään stressiä, keskittymään opintoihinsa sekä luomaan toisiaan tukevia sosiaalisia

38 Janssen I., Rosu A. research.
39 Fjørtoft, I. Landscape as playscape. s.34
40 Titman W. s. 47 & Danks S. s.8

ryhmiä.⁴¹ Laaja kanadalaistutkimus Gaining Ground (2003) vihreistä koulupihoista vahvistaa vastaavia havaintoja. Gaining Ground tutkimuksessa raportoitiin myös opettajien lisääntyneestä innosta opetukseen vihreiden koulupihojen kehittämisen myötä.⁴²

Luonnonelementtien positiivinen vaikutus koulupihoilla voidaan havaita myös mikroskooppisella tasolla. Helsingin yliopiston Adele-hankkeessa havaittiin metsänpohjan monimuotoisten mikrobien ehkäisevän immuunijärjestelmän häiriöitä. Metsämaassa on yli 100 tuhatta kertaa enemmän mikrobeja kuin hiekassa. Mikrobit kulkeutuvat ihmiseen, kun tämä on kosketuksissa maan kanssa. Tutkimuksessa tehtiin mm. altistuskokeita päiväkotien pihoilla, joihin tuotiin metsänpohjaa eli kuntaa ja näitä verrattiin päiväkoteihin, joiden pihalla ei ole metsänpohjaa. Tutkimus jatkuu vielä usean vuoden ajan ja tämän tarkoituksena on tuottaa hyödyllistä tietoa terveellisen elinympäristön suunnitteluun. Adele-hankkeessa pohditaan myös, kuinka luonnon terveyshyödyt mahdollistetaan niille ryhmille, jotka eivät liiku luonnossa.⁴³ Koulujen pihoilla olisi mahdollisuus tuoda luonnon positiiviset vaikutukset kaikille lapsille ja vahvistaa lasten luontosuhdetta. Vieraantuminen luonnosta näyttäisi tieteellisen tutkimuksen mukaan aiheuttavan eri aistien vähentynyttä käyttöä, keskittymishäiriöitä, ylipainoa ja korkeampia sairastumislukemia psyykkisessä sekä fyysisessä terveydessä. Nämä ongelmat linkittyvät laajempaan ilmiöön, liikkumattomuuden epidemiaan ja arvostamattomuuteen omaehtoista leikkiä kohtaan.⁴⁴ Luonto, sen tuomat terveyshyödyt ja sosiaaliset hyödyt sekä sen tarjoama vapaa leikki olisi tästä johtuen oleellista tuoda koulupihoille.

KOULUPIHAN TURVALLISUUS

Turvallisuus nousee aina nopeasti esiin lasten ympäristöjä koskevissa keskusteluissa. Riskit kuuluvat terveeseen kasvuun ja niin pihoja kuin leikkipaikkoja tulisi tarkastella hallitun riskin näkökulmasta. Mahdolliset riskitekijät on arvioitava huolellisesti. Danks mainitsee kirjassaan From asphalt to ecosystems koulupihoilla lisääntyneen luonnon mukana tuleviksi riskitekijöiksi veden, allergiat ja ampiaisen pistot. Näihin voidaan varautua, pitämällä lammet ja muut vesiaiheet matalina, ampiaisia

41 Chawla L, Keena K, Pevac I, Stanley E. Research. Green schoolyards as havens from stress and resources for resilience in childhood and adolescence.
42 Dymont J . Gaining Ground. Research.
43 Sinkkonen, A. T. Terveellinen piha. (Adele hankkeen tuloksia) luento seminaarissa 2.10
44 Louv R. Last Child in the Woods

keräävät roska-astiat kaukana leikkialueilta sekä valitsemalla kasveja, jotka eivät ole yleisimpiä allergisoivan siitepölyn tuottajia.⁴⁵

Lähes jokaiselta koulupihalta löytyy jokin teollisesti tuotettu leikkiväline ja teolliset leikkivälineet täyttävät turvallisuusstandardit (SFS-EN-1176). Niitä hankkiessa voi siten luottaa, että nämä ovat yleisesti ja yhteisesti sovitulla hyvällä turvallisuuden tasolla. Valmiit leikkivälineet kuitenkin saavat paljon kritiikkiä, koska näihin on valmiiksi ”koodattu” käyttötarkoitus ja koska nämä eivät ruoki luovuutta tai inspiroi omaehtoiseen, vapaaseen leikkiin. Teolliset leikkivälineet ovat myös kalliita investointeja.

Kun koulupihaa lähdetään kehittämään pois tavanomaisesta asfalttipihasta, tämä ei tarkoita, että pihasta tulisi yhtään vaarallisempi. Riskejä saattaa olla vain hieman työläämpi arvioida. Riskeistä ja turvallisuudesta on tärkeää käydä keskustelua koulupiha projektiin liittyvien asianosaisten kesken aktiivisesti. Turvallisuuteen liittyvää yhteiskunnallista keskustelua tarvitaan myös lisää. Koulupihaa tulisi kehittää niin turvallisesti kuin tarpeellista ja niin inspiroivaksi kuin mahdollista.

-Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) on leikkikenttien asiakas-turvallisuutta valvova viranomainen, tuoteturvallisuuslainsäädännön nojalla. Leikkikentillä käy myös muita tarkastajia, esimerkiksi laitteiden ja maahantuojiin konsultteja. Tukes voi valvoa koulujen pihojen turvallisuutta kouluaikeiden ulkopuolisen käytön osalta.

-Vastuu leikkikentän turvallisuudesta on leikkikenttävälineiden valmistajilla, leikkipaikan suunnittelijalla, leikkikentän ylläpitäjällä ja omistajalla.

-Koulun pihan turvallisuutta valvovaa viranomaista ei ole lainsäädännössä määritelty. Aluehallintovirasto selvittää kouluaikeana tapahtuneita vakavia tapaturmia, joista on tehty valitus tai kantelu aluehallintovirastoon.

-Koulu, käytännössä koulun rehtori, vastaa koulun pihan turvallisuudesta.

-Kuluttajaturvallisuuslaki edellyttää palveluntarjoajaa laatimaan

45 Danks S. From asphalt to ecosystems s. 11

leikkikentistä turvallisuusasiakirjan, joka sisältää suunnitelman vaarojen tunnistamiseksi ja riskien hallitsemiseksi sekä niistä tiedottamiseksi palvelun tarjoamisessa mukana oleville. Turvallisuusasiakirja on pidettävä ajan tasalla.

-Leikkikenttävälineiden standardisarja SFS-EN 1176 asettaa rajan juridisesti hyväksyttävälle riskille. Leikkikenttävälineiden standardeja on kaikkiaan 10 kappaletta. Ne ovat eurooppalaisia standardeja ja voimassa kaikissa EU- ja Efta-maissa. Laki ei velvoita standardien noudattamista, mutta ne auttavat viranomaisia kuluttajaturvallisuuslain tulkinnessa. Standardit on kehitetty helpottamaan elinkeinoelämän, viranomasten ja kuluttajien elämää. Ne nähdään ns. hyvinä käytänteinä.

-Leikkivälineitä voivat hyväksytysti Suomessa tarkastaa vain sertifioidut tarkastajat. Ulkoleikkipaikkojen turvatarkastajia kouluttaa Viherystöliiton alaisuudessa toimiva **Leikki- ja lähiliikuntapaikkojen turvallisuuslautakunta**.

-Pihan muidenkin rakenteiden on suositeltavaa täyttää turvallisuusstandardit.

Leikkialueiden eurooppalainen turvallisuussuositus toteaa johdannossaan seuraavaa:

”Riskit kuuluvat oleellisesti leikkipaikkoihin ja muutenkin kaikkiin ympäristöihin, joissa lapset viettävät aikaa leikkien. Leikkipaikkojen on tarkoitus tarjota lapsille mahdollisuus kohdata hyväksyttäviä riskejä innostavassa, haastavassa ja valvotussa oppimisympäristössä. Leikkipaikkojen suunnittelussa tulisi pyrkiä siihen, että lapsille tarjotaan riittävästi haasteita, mutta samalla heitä suojellaan vakavilta loukkaantumisilta. Turvallisuudenhallinnan periaatteita sovelletaan niin työpaikoilla kuin leikkipaikoillakin. Näissä ympäristöissä turvallisuus ja edut vain painottuvat eri tavalla. Leikkipaikoissa pienille riskeille altistuminen on hyödyllistä, sillä se tyydyttää ihmisen perustarvetta ja antaa lapsille mahdollisuuden oppia riskeistä ja niiden seuraamuksista valvotussa ympäristössä. Lasten leikkimiseen liittyvät ominaisuudet ja hyödyt, joita leikkikentällä leikkiminen tuo lasten kehitykselle, on otettava huomioon. On kuitenkin myös muistettava, että lasten on opittava käsittelemään riskejä, ja tämä voi johtaa kolhuihin ja mustelmiin ja toisinaan jopa murtuneeseen jalkaan. Tämän standardin ensisijainen tarkoitus on estää loukkaantumi-

set, jotka johtavat vammautumiseen tai kuolemaan, ja toissijaisesti on tarkoitus vähentää vakavia seuraamuksia, jotka aiheutuvat satunnaisista väärinarvioinneista, joita vääjäämättä tulee tapahtumaan, kun lapset pyrkivät parantamaan suorituskyykyään – oli se sitten sosiaalista, älyllistä tai fyysistä.”⁴⁶

Lähteet : Turvallisuus ja kemikaalivirasto TUKES
Suomen Standardisoimisliitto SFS
Lainsäädäntö : Kuluttajaturvallisuuslaki 920/2011
Perusopetuslaki 628/1998

YHTEENVETO NÄKÖKULMISTA

Luonnon tuominen koulupihoille on tutkimusten mukaan hyödyllistä monesta näkökulmasta. Luonnon elementit monipuolisilla tarjoumillaan tarjoavat parhaat mahdollisuudet omaehtoiseen luovaan leikkiin ja liikkumiseen sekä opetusta rikastavaan eri aistien käyttöön. Lasten kokemusten mukaan parhailla pihoidilla on luonnonmateriaalia. Luonto tarjoaa mahdollisuuden elpymisen tunteisiin sekä edesauttaa positiivista sosiaalista kanssakäymistä.

Koulujen pihoidilla on merkittävä potentiaali kokemuksellisen oppimisen näkökulmasta. Esimerkiksi koulun puutarhassa tapahtuva toiminnallinen ja kokemuksellinen oppiminen voidaan liittää todellisen maailman ilmiöihin ja oppia maanviljelyn merkityksestä ihmiskunnan historiassa ja nykypäivänä. Koulun pihaa hyödyntämällä opetukseen saadaan lisätyä opetussuunnitelman mukaista toiminnallisuutta, monipuolisia työtapoja sekä luovaa ja aktiivista yhdessä tekemistä. Lasten osallistaminen koulupihan suunnitteluun on tärkeää, sillä tämä edesauttaa lasten kasvua aktiivisiksi toimijoiksi sekä vahvistaa heidän ympäristösuhteitaan. Lapset saattavat kokevat pihan osoituksena välittämistä heitä kohtaan pihaa kontrolloivilta, eli opettajilta ja vanhemmilta. Näin lapset kokevat, että piha on osoitus heidän merkityksestään. Koulu on lasten työpaikka ja heillä on oikeus viettää aikaansa kauniissa ja viihtyisässä ympäristössä.

46 EN 1176-1, SFS-käsikirja s. 143

2.2 ESIMERKKEJÄ KOULUPIHOJEN KEHITTÄMISESTÄ

HAUHON YHTENÄISKOULU HÄMEENLINNA

Hauhon yhtenäiskoulun piha Hämeenlinnassa on onnistunut esimerkki, mitä osallisuudella, yhteistyöllä ja luovuudella voi saada aikaan. Koulun pihaa kehitetään jatkuvasti osallistavien projektien myötä. Lähialueen yritykset ovat usein mukana materiaalien lahjoittajina ja työssä avustajina. Hauhon rehtori Pekka Paappanen on kehittänyt koululla kulttuurista, jossa jokaista kuunnellaan. Esimerkiksi oppilaalta tuli idea ulos sijoitettavista naulakoista repuille. Rehtori tarttui ideaan ja seuraavana päivänä naulakkoja juhliittiin pillimehujen kera. Idean esittänyt oppilas sai laittaa repun ensimmäisenä naulaan.

Pihalle on oppilaisen toiveesta ja toimesta rakennettu skeittiparkki sekä kuvassa näkyvä liikennepuisto. Liikennepuiston tilalla oli ennen pysäköintialue. Hauholla järjestettiin syyskuussa 2019 Koulupiha ulko- luokkana- seminaari, jossa oli opettajille suunnattuja työpajoja. Päivän aikana opittiin esimerkiksi kuinka autonrenkaista rakennetaan tasapainoilurata sekä kuinka pajuista ja langoista syntyy majoja. Pihalle rakennettiin myös opetuslampi sekä mosaiikkitaidetta.

22. Hauhon yhtenäiskoulun liikennepuisto

23. Vanhoista renkaista rakennetaan tasapainoilurata.

24. Mosaiikkitaidetta syntymässä.

25. Majanrakennus työpajan tuloksia.

26. Maja rakentuu pajuista ja langoista.

27. Kierrätysmateriaaleista rakennettu kasvihuone.

28. Koulupihan leikkivälineet ovat Norna playgroundsilta.

29. Suuret kivet löydettiin remontin yhteydessä.

30. Oksista rakennettu maja.

HELSINGIN RUDOLF STEINER KOULU

Steinerpedagogiikkaan kuuluu luonnonläheisyys. Tämä toistuu koulun opetusmateriaaleissa, luomuruossa sekä opetuksessa ylipäätään. Etenkin alimmat luokat käyvät päivittäin tai vähintään viikoittain luontoretkillä/metsäretkillä säästä riippumatta. Steiner koulun pihassa oli vielä 15 vuotta sitten ainoastaan keinut, hämähäkinseitti ja isot kivet. Kivet löydettiin koulun juhlasalin uusimisen yhteydessä vuonna 2000. Tämän jälkeen leikkivälineitä on lisätty säätiöiden avustuksella. Koulun pihaa on suunnitellut pihatoimikunta, johon on kuulunut maisema-arkkitehti sekä koulun vanhempia.

Koulussa on puutarhanopetusta, jonka myötä on rakennettu istutuslaatikoita sekä siirrettävä kierrätysmateriaaleista rakennettu kasvihuone. Kasvihuone oli yhteistyöprojekti lukion arkkitehtuurikurssin ja alemmien luokkien puutarhanopetukseen liittyen. Kasvihuoneessa viljellään pääasiassa tomaatteja. Kasvihuoneen ja istutuslaatikoiden satoa hyödynnetään kotitalousopetuksessa. Helsingin Rudolf Steiner koulun oppilaat käyvät oman pihan lisäksi muualla opettelemassa viljelemistä ja puutarhanhoitoa.⁴⁷

3. REFERENSSIT EKOLOGISET JA TAITEELLISET KOULUPIHAT BERLIINISSÄ

31. Reinhardswaldin peruskoulun pihalla riittää ihmeteltävää.

3.1 EKOLOGISET JA TAITEELLISET KOULUPIHAT BERLIINISSÄ

Grün macht Schule - Berliini

Grün macht Schule on keskeinen taho Berliinin koulupihojen kehittämisessä. He ovat työskennelleet koulu- ja päiväkotipihojen kehittämisessä vuodesta 1983. Grün macht Schulella on kuusi työntekijää; opettajia, maisema-arkkitehti sekä toimistotyöntekijä. He järjestävät myös opintomatkoja halukkaille ryhmille Berliinin koulupihoille.

Berliini on noin neljän miljoonan asukkaan suurkaupunki, jossa laadukkaiden viherympäristöjen merkitys nousee tärkeäksi. Berliinissä on kattava puistoverkosto ja vehreyttä lisääviä katupuita löytyy suhteessa huomattavasti enemmän kuin esimerkiksi Helsingistä. Toisin kuin Suomessa, lähimetsä ei ole käsite, vaan matkaa joutuisi tekemään kaupungin laidalle. Koulupihojen kehittäminen vehreiksi on tiiviissä kaupungissa erittäin tärkeää. Berliinissä on 750 koulua, joista 400 ala-astetta. Oppilaita on yhteensä noin 320 000. (Vertailun vuoksi: vuonna 2018 Suomessa oli 2 234 peruskoulua ja oppilaita oli yhteensä 541 200⁴⁸.) Tyypillinen Berliiniläinen koulupiha on betonipohjainen, kolkko, harmaa sisäpiha. Tällainen ympäristö ruokkii Grün macht Schulen mukaan aggressiivista käyttäytymistä sekä kertakäyttökulttuuria. Vihreä koulupiha puolestaan vaikuttaa positiivisesti sosiaalisiin suhteisiin sekä ekologiseen ajatteluun ja käyttöön. Oppilaat luovat tunnesidettä luontoa kohtaan osallistumalla aktiivisesti koulupihan viheralueiden kehittämiseen. Koulupihojen kehittämisprosessi opettaa ongelmien ratkaisua demokraattisesti. Oppilaille muodostuu halu suojella ja ylläpitää viihtyisää pihaa.

Luonnonmukainen, vihreä koulupiha toimii ulkoluokkana, kokemusellisena ympäristönä sekä kasvimaana. Grün macht Schule tarjoaa konsultaatioapua kouluille, kuinka tehdä merkityksellisiä muutoksia koulupihaan, myös ihan pienten parannusten avulla.

32. Grün macht Schulen esitteitä

Grün macht Schulen toimintamalli koulupihojen kehittämiseen kertoo, kuinka prosessi etenee koulujen kanssa vaihteittain.

vaihe 1.

Kaikkien osallisten informointi

vaihe 2.

Ulos tutkimaan esimerkki koulupihoja

vaihe 3.

Oman koulupihojen analysointi; hyvät ja heikot puolet

Mikä toimii, mikä ei?

Kysymys: Mitä haluatte tehdä pihalla, eikä mitä haluatte pihalle

Hallinnolliset asiat ja keskustelut

Vanhempien osallistaminen

vaihe 4.

Aloitustyöpaja pohdintoja ja keskusteluja:

Ideoiden keräys

Mitkä ovat tärkeimmät painopisteet?

Taidetta/ leikkiä/ luontoa/ liikumista/ elämyksellisyyttä/ rentoutumista

vaihe 5.

Työpajojen jälkeen maisema-arkkitehti tekee alustavat suunnitelmat ja kehittää konseptia

vaihe 6.

Toteutus

Ensin pilottiprojekti(t)

Yleisin pilottiprojekti: kokoontumispaikka tai tasapainoiluun liittyvä

33. Taiteellinen pöytä koulun pihalta Berliinistä

Tässä osuudessa esitellään kaksi koulupihaa Berliinistä. Ensimmäinen esimerkki on Neumark Grundschule, joka on noin 330 oppilaan peruskoulu, Schönebergin kaupunginosassa. Toisena esimerkkinä esitellään Reinhardswald Grundschule, joka on 700 oppilaan peruskoulu, Kreuzbergin kaupunginosassa. Esimerkkikohteiden avulla kerrotaan Grün macht Schulen keskeisistä periaatteista koulupihojen kehittämiseen.

Reinhardswald Grundschule

Koulu kuvailee pihaansa (tekijän suomenнос):

Vihreä koulupihamme on luonnonmukainen oppimisympäristö, joka tukee lasten kasvua ja oppimista erityisellä tavalla. Laaja, monipuolinen ja kaunis ympäristö tarjoaa elpymisen paikkoja, joissa lapset voivat rauhoittua sekä seikkailla. Pihan tarjoamat kokemukset luovat läheistä suhdetta koulun ja oppilaiden välillä sekä edistävät lapsen oman identiteetin kehitystä. Iltapäivisin pihaa käyttävät myös iltapäiväkerholaiset.

Koulupiha rikastaa opiskelua monipuolisilla tarjoumillaan. Vihreää luokkahuonetta käytetään taide-projekteihin, luentoihin ja moniin erilaisiin aktiviteetteihin. Lapset oppivat kasvien ja eläinten elinympäristöistä, luonnon resurssien kestävästä käytöstä sekä kokevat vaihtuvia vuodenaikoja. Piha kehittää havainnointia ja motorisia taitoja tempaamalla leikkisästi mukaansa. Koulupiha tukee oppiaineita ylittävää oppimista, tutkivia työmetodeja, liikkumista ja taiteen ymmärtämistä. Lapset ottavat vastuuta ja oppivat olemaan tiedostavampia.

Koulupihaa suunnitellaan, ylläpidetään ja kehitetään yhteisesti oppilaiden, vanhempien ja opettajien kesken useampana päivänä vuodesta. Yhteistyötä tehdään Grün macht Schulen kanssa.⁴⁹

Grün macht Schulen keskeiset periaatteet pihojen suunnitteluun ja ylläpitoon

Grün macht Schulen keskeisiin periaatteisiin kuuluu projekti kerrallaan ajattelu ja että piha koostuu erilaisista osaprojekteista. Projektien laajuus vaihtelee koko pihan uudelleen suunnittelusta, pieniin pihan laatua korostaviin osaprojekteihin. Grün macht Schule järjestää vaativimpiin rakennusprojekteihin rakennusliikkeen. Rakennusliike työskentelee lasten kanssa ja lapset pääsevät myös opettelemaan työkalujen käyttöä. Saksassa on jopa pensasiin erikoistunut rakennusliike, joka työskentelee lasten kanssa.

Koulupihan kehittämisprojekti on hieno mahdollisuus lapsille osallistua oman ympäristönsä suunnitteluun ja rakentamiseen. Kaikkia ei voida kerralla osallistaa rakentamiseen, joten esimerkiksi yksi luokka on rakentamassa yhtä osaprojektia ja seuraavalla kerralla toinen. Grün macht Schule pystyy myöntämään jonkin verran rahoitusta projekteihin. He myös neuvovat, miten rahoitusta voi kerätä muista lähteistä.

Leikkivälineet ja muut pihan rakenteet ovat luonnonmateriaaleista rakennettuja. Koulun pihoilla ei kannata käyttää muovikalusteita ja

35. Reinhardswaldin koulupihan pilotiprojektina oli sisäpihan oleskelupaikka.

36. puista tippuneet lehdet Reinhardswaldin koulun pihalla

37. koulun pihalla on aidattu lampi.

38. vihreä koulupiha kesän alussa

39. Lammen hoito on suunniteltava, jotta se ei rehevöidy.

välineitä. Nämä menettelevät Grün macht Schulen mukaan leikkipaikoilla, jossa vieraillaan satunnaisesti. Koulupihalla puolestaan vietetään aikaa kuin olohuoneessa ja tarpeet ovat aivan erilaiset. Leikkivälineissä on lisäksi oltava tarpeeksi vaihtelua, jotta lasten mielenkiinto pysyy yllä. Erilaiset tarpeet tulee myös huomioida ikäkohtaisesti, jotta piha palvelee kaikkia.

Taide on koulupihojen kehityksen keskiössä ja se yhdistää kaikkia pihan käyttäjiä. Taideprojekteja koulun pihalle tulee lähtökohtaisesti aina ohjaamaan taiteilija. Idea taideteoksesta voi tulla oppilaalta, opettajalta, vanhemmalta tai taiteilijalta eikä rajoitteena ole kuin mielikuviutus. Mosaiikki, kivet ja metalli muuntuvat taiteilijan ohjauksessa identiteettiä, kauneutta ja ainutlaatuisuutta tuoviksi teoksiksi. Ne voivat olla tilaa raajavia, tilaa täyttäviä, kaksiulotteisia tai kolmiulotteisia, ainoastaan esteettisiä tai myös käyttöesineitä. Hiekkakivestä tehty veistokset toimivat myös kiipeilytarkoituksiin ja mosaiikkitaideistuimet luovat persoonallisia oleskelu- ja kokoontumispaikkoja.

Tavanomaiset penkit eivät ole paras vaihtoehto koulupihalle, sillä lapset istuvat luokissa suuren osan päivästä. Lapset kaipaavat istumiselta ja oleskelulta vapaampia muotoja, rennompia asentoja kuten levittäyty-

42. Neumarkin koulupihan leikkiväline.

43. Neumarkin koulupihalla on käytetty paljon kiveä.

40 Reinhardswaldin koulun puisia leikkivälineitä.

41. hiekkakivestä tehty monikäyttöinen veistos

44. Reinhardswaldin koulun ulko-opetustila ja katettu esiintymislava.

45. koulun pihalta löytyy raitiovaunuja.

46. Irtonaiset kannot pensaslabryntin edessä.

mistä, rentoa oleskelua ja makaamista.

Koulupihan kasvillisuuden lisäämisellä on paljon hyviä vaikutuksia. Lisätty kasvillisuus luo elinympäristöä hyönteisille ja eläimille, vähentää ja sitoo pölyä sekä saasteita, auttaa hulevesien hallinnassa ja imeyttämisessä, luo mahdollisuuksia virkistymiselle sekä edistää liikkumista. Parhaita pihan vihertäjiä ovat kotimaiset pensaat, joista esimerkiksi kanukat ja pajut ovat kestäviä ja lähes huoltovapaita lajeja. Kasvimaat ja istutusaltaat lisäävät pihan monimuotoisuutta ja opettavat vastuunottoa sekä palkitsevat sadollaan. Grün macht Schule järjestää myös kursseja opettajille koululla tehtävästä viljelystä.

Luonnonmateriaalit joutuvat koville satojen lasten käyttöpaineen alla. Vahvemmat päällystemateriaalit, kuten betoni, asfaltti tai kumirouhe, sopivat pääkulkuväylille ja alueille missä liikutaan eniten. Luonnolliset pehmeät päällysteet, kuten puuhake ja hiekka, sopivat alueille, mihin kohdistuu pienempi käyttöpaine. Osia luonnonmukaisesta pihasta, kuten esimerkiksi nurmipeite, voidaan osissa aidata ja poistaa väliaikaisesti käytöstä, jotta se ehtii elpyä kunnolla.

Lapset haluavat osallistua, suunnitella ja olla muutoksessa mukana vakavasti otettavina osapuolina. Koulupihan kehittäminen heidän kanssaan

47. mosaiikkitaidepenkki Reinhardswald

48. taideteos saa uutta mosaiikkia pintaan

luo ympäristöä, jota he voivat kutsua omakseen. Lasten kasvun kannalta on tärkeää voittaa pelkoja ja ottaa riskejä. Berliinissä on vakuutus kouluissa sattuville tapaturmille ja niistä on tilastoitu, että luonnollisesti rakennetuilla koulupihoilla tapahtuu vähemmän vahinkoja kuin perinteisillä koulupihoilla. Alussa vahinkoja saattaa olla enemmän, mutta ne vähenevät nopeasti.⁵⁰

“Leikki ilman riskiä on riski!”

-Grün macht Schule

YHTEENVETO BERLIINISTÄ:

Grün macht Schule on toteuttanut yli 500 eri projektia Berliinin koulujen kanssa. Berliini on ainutlaatuinen esimerkkikohde, sillä kehittämissi-työtä on tehty vuosikymmeniä. Grün macht Schulen toimintamallista on hyvä ottaa oppia, sillä koulut, jotka ovat työskennelleet Grün macht Schulen kanssa näyttävät olevan erittäin tyytyväisiä pihoihinsa. Vierailin Neumarkin koulun pihalla syksyllä ja Reinhardswaldin koulun pihalla syksyllä sekä keväällä. Vieraillessani pihoilla ne olivat erittäin vilkkaassa käytössä. Keväällä satui paikalle mosaiikkitaide penkin tekohetkel-lä. Teosta työstetään osissa ja tällä kertaa esimerkiksi Reinhardswaldin identiteettinorsu sai uutta mosaiikkia pintaan. Valmista työtä pestiin ve-siletkulla ja vedet valuivat koulun pihalla olevaan lampeen. Koulupihat ovat vuosien kehittämistyön tulosta ja uusia projekteja tehdään joka lu-kuvuosi lisää.

50 Grün macht Schule haastattelu ja esitteet

49. pensaslabyrintti syksyllä

50. pensaslabyrintti keväällä

51. Reinhardswaldin koulun reitit ovat kaarevia.

52. kaarevan reitin varrella on keinu.

53. Neumarkin peruskoulun liukumäki ja kiviset portaat.

54. Neumarkin peruskoulun ulko-opetustila.

4. PILOTTIPROJEKTI KEINUMÄEN KOULUPIHA

55. Keinumäen koulun välituntipihaa taustalla Espoon sairaala.

Tämä osuus diplomityöstäni on tehty etenkin opettajia ja rehtoreita ajatellen. Tarkoituksena inspiroida kouluja kehittämään pihaansa ja tarjota konkreettisia vinkkejä, kuinka lähteä liikkeelle. Pilottiprojekti kokemuksen opeilla olen koostanut tähän osuuteen koulupihan kehittämisprosessin, jonka avulla jokainen koulu voi tarkastella pihaansa alustana projekteille, oppimiselle ja uudenzalaiselle virkistymiselle. Yleiset ohjeet ja suunnitteluteemat käydään läpi ensin. Tämän jälkeen esitän vaihteittain Keinumäellä tekemämme pihaprojektin päiväkirjamaisesti.

Nostan pilottiprojekti osuuteen opetussuunnitelman perusteista (2014) pihaprojektia tukevia kohtia, jotka liittyvät käsiteltävään aiheeseen. Tarkoituksena osoittaa, kuinka koulupiha voi esimerkiksi palvella opetussuunnitelman toteuttamisessa.

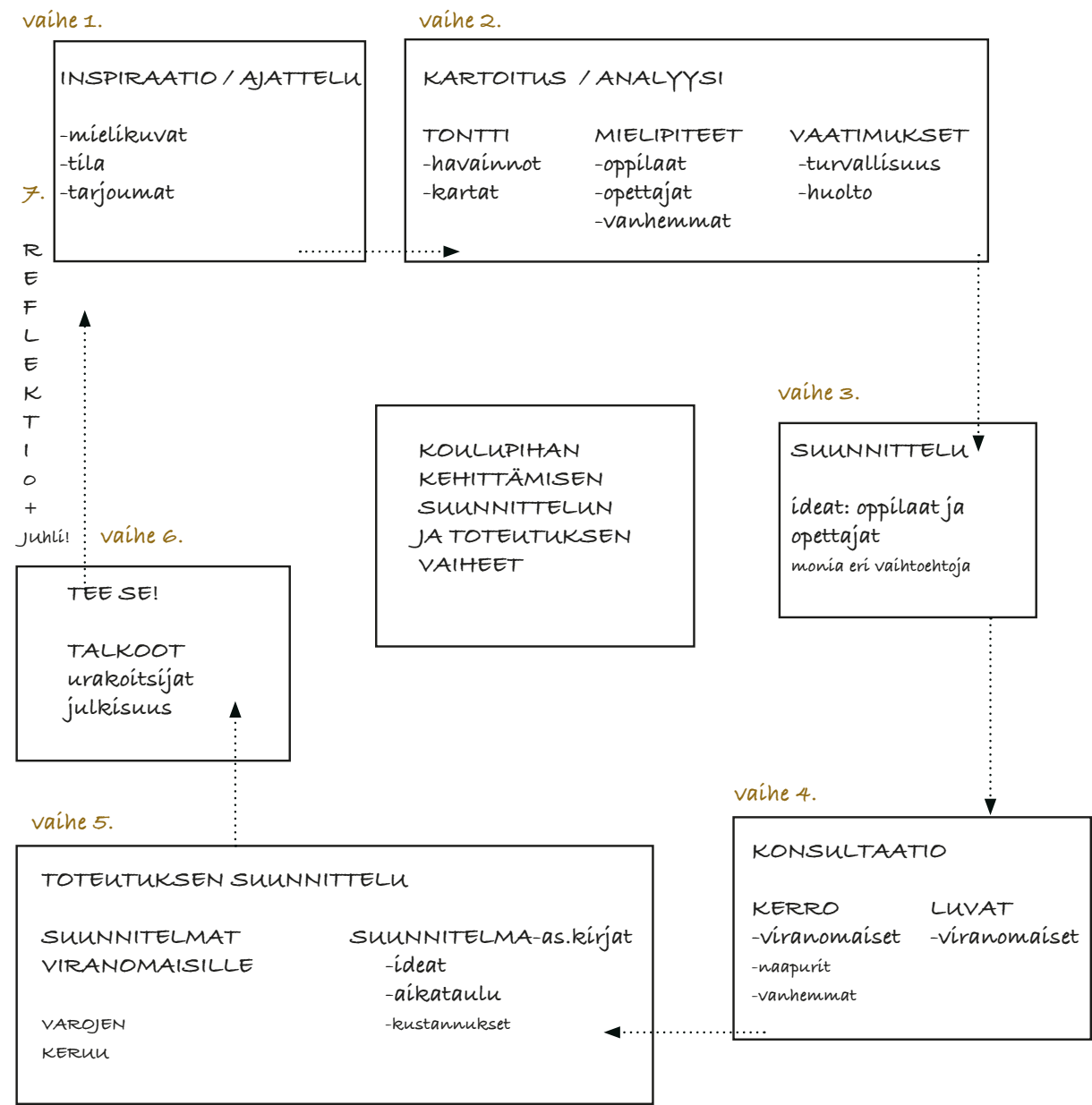
Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä

Oppiva yhteisö luo edellytyksiä yhdessä ja toinen toisiltaan oppimiseen. Se luo edellytyksiä myös tutkimiseen ja kokeilemiseen sekä innostumisen ja onnistumisen kokemuksiin. Yhteisö rohkaisee jokaista jäsentään yrittämään ja oppimaan myös virheistä. Se antaa sopivia haasteita ja tukee vahvuuksien löytämistä ja hyödyntämistä. OPS (2014) s. 27

KOULUPIHA OPPIMISYMPÄRISTÖNÄ KEHITTÄMISPROSESSI

Koulupihan kehittäminen on monivaiheinen oppimatka, jota kuvaa hyvin sanonta; matka on määränpää. Yhdessä tekeminen, tehdessä oppiminen, onnistumiset ja epäonnistumiset, konkreettiset parannukset ja monet suunnitelma tasolle jäävät ideat ovat kokonaisuuden tärkeitä osatekijöitä. Tavoitteena on luonnollisesti lopulta konkreettisesti parantaa ja kehittää pihaa, mutta jokaiselle vaiheelle on annettava riittävästi ajatusta ja aikaa. Oheinen kaavio antaa suuntaviivoja kehittämissen eri vaiheisiin. Kaavio pohjautuu Koulupihan mahdollisuudet- oppaaseen, muutamilla muutoksilla ja lisäyksillä.

Pilottiprojekti luku on jaettu kaavion mukaisesti seitsemään vaiheeseen.

56. Koulupihan kehittämisprosessi-kaavio

VAIHE 1: Inspiraatio ja Ajattelu..... 4.1

57. lasten tekemä taideteos seikkailupuisto Kolle 37 Berliinissä

PROJEKTI LIIKKEELLE

Koulupihan kehittämisprosessi voi lähteä liikkeelle monelle eri tapaa. Vähimmillään tarvitaan yksi innostunut opettaja, joka saa myös muita innostumaan. Referenssikuvien näyttäminen ja esimerkkikohteista kertominen on hyvä tapa saada muut kiinnostumaan aiheesta. Hankkeen kannalta olennaista on saada avainhenkilöt- kuten rehtori- innostumaan hankkeesta. Rehtori mahdollistaa tarpeellisia lupa-asioita, rahoituspuolta sekä opetuksen sisältöjen liittämistä koulun pihan kehittämiseen.

Kaikkia ei tarvitse eikä usein voikaan saada kiinnostumaan projektista. Alkuun on hyvä muodostaa pieni ydinporukka, joka lähtee viemään projektia eteenpäin. Projekti herättää koululla varmasti kiinnostusta ja kerää lisää innokkaita matkan varrella.

Mikäli koululla on mahdollisuus ottaa pihan kehittämiseen avuksi maisemasuunnittelun ammattilainen, esimerkiksi maisema-arkkitehti, on se suositeltavaa. Maisemasuunnittelijalla on kokemusta osallistamisesta ja hänen asiantuntemuksensa avulla lasten osallistaminen ja pihan lähtökohtien kartoittaminen on mahdollisesti sujuvampaa. Maisemasuunnittelija voi esimerkiksi laatia yleissuunnitelman koulun tekemien ja ideoimien suunnitelmien pohjalta ja auttaa ideoimaan pihan teemoja ja alueiden luonteita. Maisemasuunnittelijan apua kannattaa käyttää, jos pihaa suunnitellaan laajemmin. Esimerkiksi hulevesisuunnitelmat tai maanmuokkaukseen liittyvät työsuunnitelmat kannattaa teettää ammattilaisella.

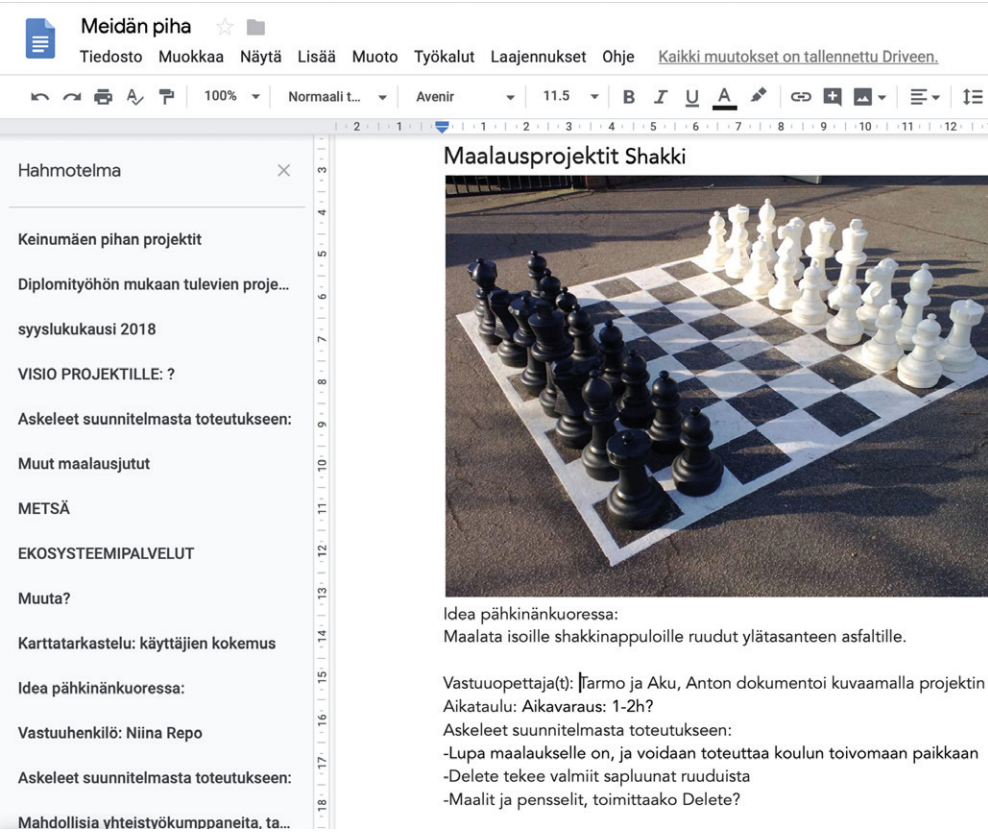
VAIHE 1: Inspiraatio ja Ajattelu.....

elokuun loppu 2018
KEINUMÄEN PILOTTIPROJEKTIN LÄHTÖLAUKAUS
Opettajat ottivat minut lämpimästi vastaan, kun tulin kertomaan heille diplomityöstäni projektinimellä Meidän koulu- ekologinen oppimisympäristö. Esitelmässä kerroin perusteluista muutostarpeelle ja tutkimuskysymyksieni kautta kuvailin pihan muutosmahdollisuuksia. Esittelin heille inspiroivia esimerkkejä ekologisista ja osallistavista koulupihaprojekteista maailmalta, Berliinistä, Yhdysvalloista ja Norjasta. Lopuksi olin tehnyt ehdotelmia yhteistyöstämme, mitä voisin heille tarjota ja millainen yhteinen projektimme voisi olla. Ehdotin, että teemme pilottiprojektin heidän pihalleen syksyn aikana ja tämän lisäksi voin tehdä työssäni lisäsuunnitelmia koululle mahdolliseen jatkokäyttöön.

Esitelmäni jälkeen ideat alkoivat lentelemään runsain mitoin. Keskustelimme esimerkiksi amfiteatterin portaiden maalaamisesta matematiikkapelillä, taideteoksien tekemisestä pihalle, vesiaiheista sekä nuotiopaikasta koulun takametsään. Marilla (erityisopettaja, ketä alunperin lähestyin diplomityöstäni) oli mainio idea koulun takametsään. Sinne voisi luoda polun, joka opettaa ekologiasta mielenkiintoisella tavalla. Esitelmässäni oli kuva pihashakkilaudasta ja kävi ilmi, että Keinumäen koululla on shakkikerho ja käyttämättä jääneet ulkoshakkinappulat varastossa. Shakkilaudan maalaaminen lasten toimesta pihalle olisi helppo ja mainio ensimmäinen projekti. Keskustelimme, voisiko tällainen projekti aktivoida lapsia ulos välitunnilla. Entä miten suhde pihaan ja ympäristöön muuttuu, kun sen luomiseen on itse osallisena.

Tilaisuuden lopulla opettajat kysyivät, että kuinka tästä edetään. Totuuden nimissä minulla ei ollut tarkkaa suunnitelmaa. En osannut odottaa näin valtavasti erilaisia ideoita. En ole aikaisemmin vetänyt vastaavaa projektia. Eritoten kysymyksiä herätti päätöksenteko ryhmässä, mikä roolini on sekä mitkä ovat rahoitusmahdollisuudet. Sovimme, että mietin seuraavaksi jatkostrategiaa. Eräs opettaja tiivistä tilaisuuden hyvin sanomalla: totuushan on, että lapset tarvitsevat tällaisia kokemuksia.

Muutama päivä myöhemmin Keinumäellä
Loimme Google Docs tiedoston, johon keräsimme alkuun ensimmäisen palaverin ideat. Muistiinpanoni palaverista toimivat hyvänä pohjana tiedoston luomiseen. Jatkokehitettäväksi projekteiksi valikoituivat shakkilaudan maalaaminen, ekologiasta opettava polku metsään, amfiportaiden kunnostus sekä asfalttiin tehtävät pihamaalaukset. Projekteihin kerättiin vastuuhenkilöt, askeleet suunnitelmasta toteutukseen sekä muuta projektia tukevaa materiaalia esimerkiksi ideakuvia.

kuvakaappauksia Google Docsistamme
.....➔

Keinumäen pihan projektit

Tänne voimme kerätä Keinumäen koulupihan ekologisten oppimisympäristön kehitykseen liittyviä ideoita, asioita, aikatauluja & mietteitä ym.

GREEN TEAM, henkilöt jotka haluavat olla mukana miettimässä projekteja tarkemmin

58. kuvakaappauksia Google Docsistamme

VAIHE 2: Kartoitus / Analyysi..... 4.2

YHTEISSUUNNITTELU / OSALLISUUS

Koulupihan kehittämisprosessiin tulisi osallistaa koko kouluyhteisö, eli tilojen päivittäiset käyttäjät. Kouluyhteisö voi olla mukana kaikissa kehittämisen osa-alueissa; suunnittelussa, toteutuksessa sekä ylläpidossa. Yhteisöllinen koulupihan kehittäminen edesauttaa inspiroivan ja luovan toimintakulttuurin kehittymistä koululle. Kehittämisprosessi vaatii yhteisön aidon innostuksen ja kiinnostuksen, jotta tämä olisi kestävä. Kaikkien osapuolten osallistuminen tukee yhteisöön kuuluvuuden tunnetta sekä omistajuutta ja ympäristön arvostusta. Itse suunniteltuun ja rakennettuun liittyy tunnearvoa, josta halutaan pitää huolta. Tästä johtuen on tärkeä luoda ilmapiiri, jossa kaikkia kuunnellaan sekä tunte, että kaikki saavat osallistua halutessaan suunnitteluun.

Parhaassa tapauksessa pihan kehittämiseen saadaan kouluyhteisön lisäksi vanhemmat, lähialueen asukkaat ja muut käyttäjät. Vanhemmilla on monenlaista osaamista, jota kannattaa hyödyntää. Vanhemmat on mahdollista saada mukaan esimerkiksi talkoopäivillä.

”Enkäpä meidän kaikkien olisi paras mennä lastemme kanssa koulun pihalle silloin tällöin”

-Eeva Kuuskoski, MLL Koulupihan mahdollisuudet-opas

IDEAT KARTALLE, VISIO KOULUPIHALLE

On suositeltavaa luoda koululle pihaprojektialue, jossa kaikki pääsevät ideoimaan sekä kertomaan mielipiteensä koulun pihasta. Seinälle voidaan kiinnittää esimerkiksi suuri piirros koulupihasta tai tulostettu satelliittikuva (esimerkiksi koostettu useasta A3:sta). Koulupihan piirros, jota käytetään pohjana ideoille, on hyvä pienen ryhmän enakkotehtävä. Pöydälle tuodaan lisäksi piirustuspaperia, post-it-lappuja ja kyniä ja opettajat voivat ohjata oppilaita osallistumaan ideointiin. Piirros on hyvä jättää vapaaseen ideointiin vähintään muutaman päivän ajaksi.

Esimerkkejä ideointiin:

Mikä toimii nyt ja mikä ei?

Mikä paikka on miellyttävä ja mikä epämiellyttävä?

Mikä tekee paikasta miellyttävän ja epämiellyttävän?

Mitä pihalla halutaan tehdä?

Eroaako lasten ja opettajien näkemys pihasta?

Koulun pihasta voidaan tämän ideoinnin pohjalta luoda laaja tulevaisuuden visio. Visio kannattaa tallentaa kirjallisesti sekä tehdä yleissuunnitelma kartan muodossa. Yleissuunnitelma on dokumentti, joka elää ja kehittyy ja vision toteuttamiseen lähdetään osaprojekti kerrallaan.

YLLÄPITO JA HUOLTO

Koulun piha-alueiden ylläpidosta ja huollosta vastaavat tahot on hyvä osallistaa mukaan alusta lähtien, koska heidän asiantuntemuksensa on hyödyksi hankkeessa. Mikäli pihalle suunnitellaan esimerkiksi uutta intensiivisempää ylläpitoa vaativaa kasvillisuutta, on tämän ylläpito suunniteltava etukäteen. Koulupihan ylläpitoon voidaan osallistaa myös oppilaita.

Kun pihalle suunnitellaan kasvimaita tai istutuslaatikoita, on tärkeä suunnitella, kuinka niiden kesähoito järjestetään. Tähän tehtävään voidaan palkata esimerkiksi oppilas tai toimikunta. Vaihtoehtoisesti opettajat voivat ottaa viljelykset hoitaakseen. Hoidon muutoksilla voidaan luoda myös uudenlaista ympäristöä. Löytyisikö koulun pihalta esimerkiksi alue, joka voitaisiin jättää kasvamaan villiksi ja seurata miten luonto lähtee kehittymään.

Huomionarvoista pohdittavaa:

Voisiko pihaa hoitava taho kertoa oppilaille mitä kaikkea he tekevät ja ottaa oppilaita mukaan tekemään?

TURVALLISUUS

Mikäli pihalle rakennetaan uusia rakenteita tai leikkivälineitä, on huomioitava, että nämä eivät sijoitu jo olemassa olevien välineiden (keinut, kiipeilytelineet, liukumäet) turva-alueelle. Rakennettavat leikkivälineet tarvitsevat mahdollisesti myös oman turva-alustan, joka määräytyy putoamiskorkeuden mukaan. Turvallisuus arvioidaan tapauskohtaisesti ja tähän sovelletaan vaadittuja turvallisuusasetuksia. Esimerkiksi Lahdessa on rakennettu oppilaiden kanssa kierrätetyistä autonrenkaista tasapainoiluratoja. Rengasradoissa on huomioitava maksimikorkeus sekä ehkäistä renkaihin juuttuminen. Lisäksi renkaat on asennettava tukevasti maahan. Lahden tapauksissa turvallisuusasioissa konsultoitiin leikkivälinevalmistajaa ja

VAIHE 2: Kartoitus / Analyysi.....

asennustyötä oppilaiden kanssa teki koulupihoja huoltava taho.⁵¹ Pihan rakenteellisissa muutoksissa on suositeltavaa tehdä turvallisuustarkastus ennen käyttöönottoa, jonka suorittaa sertifioitu tarkastaja.

ULOS TUTKIMAAN

Nykytilan kartoitukseen kuuluu oleellisena osana myös ulkona havainnointi. Tästä yhteydestä voidaan keksiä monenlaisia uusia opetustilanteita. Oppilaille voidaan esimerkiksi opettaa koulun pihaa tutkittaessa kartanlukutaitoja, asemapiirrosten tutkimista ja oman koulun liittymistä muuhun ympäristöön suurmaisemassa. Oppilaat voivat tehdä lisäksi ulkona havaintoja ja kirjata/piirtää niitä samalla ylös.

Huomionarvoista pohdittavaa:

Mihin vesi kertyy sateella?

Kuinka hyvin vesi imeytyy pihalla ja mistä tämä ohjautuu viemäriverkoston?

Mikä on yleisin tuulensuunta?

Mitä kasvillisuutta pihalla löytyy? Onko se monimuotoista?

Mitä eläimiä tai hyönteisiä pihalla on näkynyt ja minkälaisissa paikoissa niiden on nähty viihtyvän.

Onko pihalla alueita, joita ei hyödynnetä tällä hetkellä?

Kartoituksessa voidaan hyödyntää perusopetuksen ulkotilojen suunnittelun RT-korttia. Tämän mukaan, lähtökohta-analyysissä on syytä kiinnittää huomiota seuraaviin kohtiin:

- tontin koko suhteessa käyttäjäryhmän ja -määrän
- pienilmasto mm. aurinkoisuus, tuulisuus
- luonnon omat lähtökohdat: topografia, maaperä, avokalliot ja luonnonelementit
- olemassa oleva kasvillisuus ja sen hyödyntäminen, kulutuksen kestävyys
- vesiolosuhteet, hulevesien hallinta ja johtaminen tontilla ja lähiympäristössä
- kulkuyhteydet ja saapumissuunnat
- meluolosuhteet
- lähiviher- ja liikunta-alueet, sijoittuminen viheralueverkostossa

RTS 19:09 Päiväkodin ja perusopetuksen tilat. Ulkotilojen suunnittelu

65. Hyönteishotelli, jonka rakensimme permakulttuurikurssilla Portugalissa 2016

syyskyy 2018 Keinumäki

Heti kun opettajat saatiin kiinnostumaan projektista, oli tärkeä saada oppilaat mukaan nykytilan kartoitukseen. Tässä yhteydessä, tein koululle ison printin koulun pihasta. Toimitin koululle kartan, post-it-lappuja sekä tarroja, joilla oppilaat ja opettajat pystyivät merkitsemään miellyttävät ja epämiellyttävät paikat koulupihasta. Post-it-lappuihin pystyi kirjoittamaan toiveitaan ja ideoitaan. Kartta asetettiin koulunkäytävälle näkyvään paikkaan. Tässä vaiheessa hain myös Espoon kaupungilta tutkimuslupaa (liite 1) ja koulun rehtori kysyi lupaa HUS-kiinteistöiltä pihaprojekteihin.

Kartta keräsi viikon ajan opettajien ja opiskelijoiden mielenkiintoisia ideoita ja huomioita. Eräs uusista sekä mielenkiintoisista ideoista oli metsikköön kukkulan päälle komean vaahteran alle hankittava kaksoiskeinu, Keinumäki-nimen mukainen identiteettikeinu. Idea tuli yläkoululaisilta, jotka kommentoivat, että olisi kiva jutella kasvotusten keinussa ja luoda uusi paikka sosialisoida kavereiden kanssa. Eräältä opettajalta tuli uutena ideana pysyvä frisbee-golfrata, koska koululla oli tällä hetkellä ainoastaan yksi liikuteltava frisbee-golf kori. Pysyvän radan ehdotettiin kulkevan helikopterikentän vierestä kaartuen koulun takametsikköön. Frisbee-golf radan rakentamiseen voisi hakea rahoitusta liikkuvalla koululta.

59. takapihan metsikköön toivottiin puroa

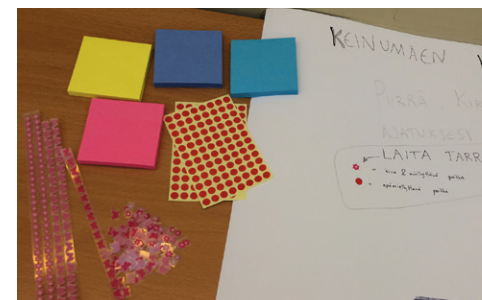
60. etupihalle toivottiin frisbee-golfrataa

61. Etupihasta tekemäni kuva

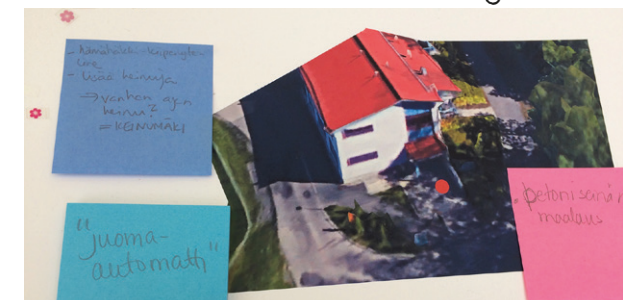

62. Takapihasta tekemäni kuva

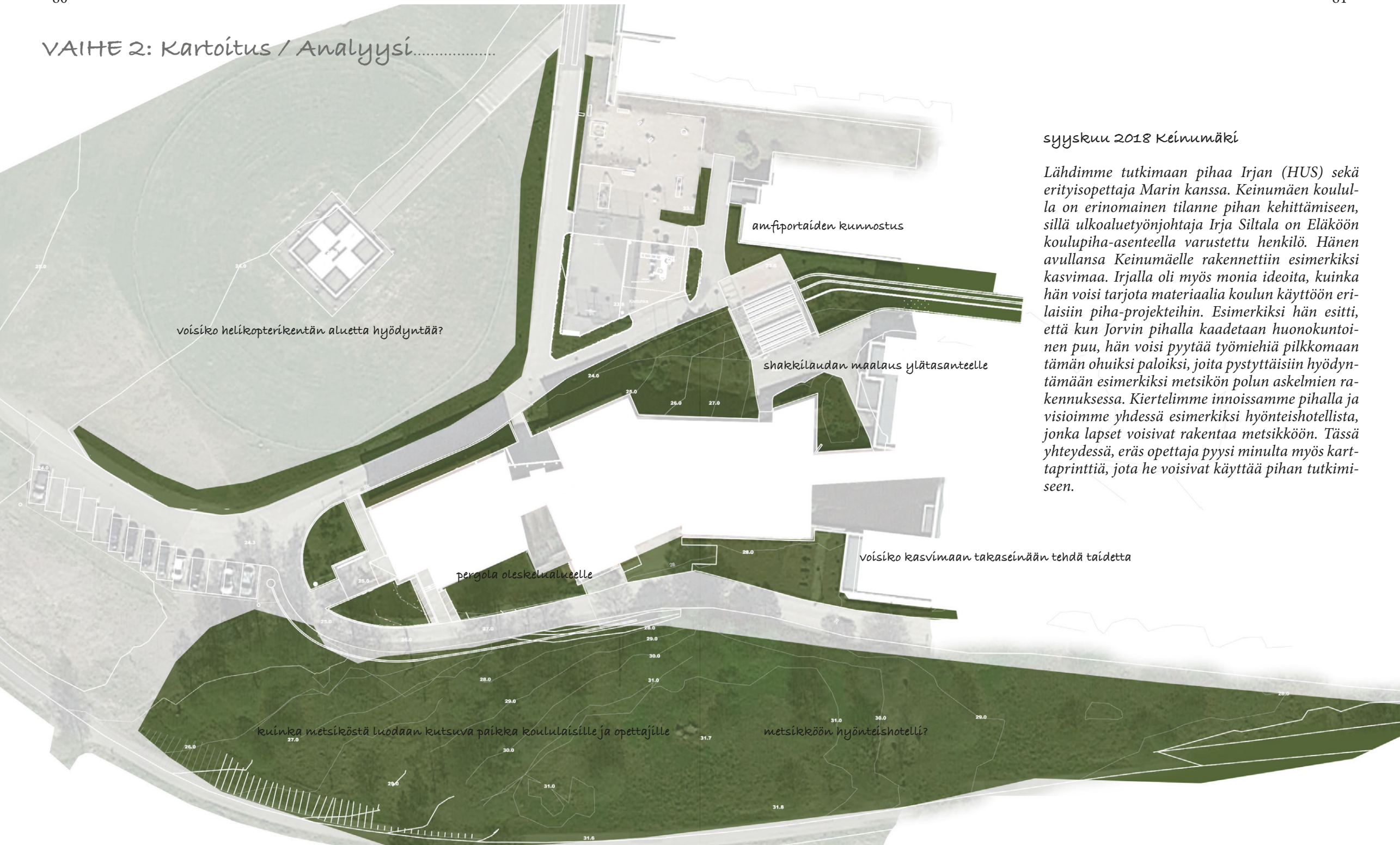
63. tarrat miellyttäviin ja epämiellyttäviin paikkoihin

Ruotsinkielisten luokkien sisäänkäynti

64. ruotsinkielisten luokkien sisäänkäynti ja toiveet

VAIHE 2: Kartoitus / Analyysi.....

syyskuu 2018 Keinumäki

Lähdimme tutkimaan pihaa Irjan (HUS) sekä erityisopettaja Marin kanssa. Keinumäen koululla on erinomainen tilanne pihan kehittämiseen, sillä ulkoaluetyönjohtaja Irja Siltala on Eläköön koulupiha-asenteella varustettu henkilö. Hänen avullansa Keinumäelle rakennettiin esimerkiksi kasvimaata. Irjalla oli myös monia ideoita, kuinka hän voisi tarjota materiaalia koulun käyttöön erilaisiin piha-projekteihin. Esimerkiksi hän esitti, että kun Jorvin pihalla kaadetaan huonokuntoinen puu, hän voisi pyytää työmiehiä pilkkomaan tämän ohuiksi paloiksi, joita pystyttäisiin hyödyntämään esimerkiksi metsikön polun askelmien rakennuksessa. Kiertelimme innoissamme pihalla ja visioimme yhdessä esimerkiksi hyönteishotellista, jonka lapset voisivat rakentaa metsikköön. Tässä yhteydessä, eräs opettaja pyysi minulta myös karttaprinttiä, jota he voisivat käyttää pihan tutkimiseen.

VAIHE 3: Suunnittelu..... 4.3

OPETUSSUUNNITELMAN TOTEUTUS KOULUN PIHALLA

Hyvin suunnitellulla koulupihalla on monia opetusmahdollisuuksia. Opetussuunnitelmaa voidaan toteuttaa koulun pihalla monella tapaa. Pihalla voidaan esimerkiksi syventää ymmärrystä luokassa opiskeltuihin aiheisiin ja saada konkreettinen sekä kokemuksellinen puoli opetukseen mukaan. Eri oppiaineista: taide, käsityö, musiikki, liikunta, matematiikka, biologia, maantieto, kielet, voidaan luoda oppiainerajoja ylittäen ja yhdistellen monipuolia projekteja. Projekteja suunniteltaessa on hyvä pohtia kuinka yksittäinen projekti tukee mahdollisimman monipuolisesti eri osaamisalueita ja oppiaineita. Oppista syntyy myös eri oppiaineiden ohella yhteistyöstä, luomisesta ja rakentamisesta. Eri oppiaineita voidaan valita suunnitteluteemoiksi koulupihan kehittämisessä.

Huomionarvoista pohdittavaa:

- Miten koulupiha tuottaa lisäarvoa luokassa opeteltaviin asioihin?
- Miten pihalla opetetaan kestävää elämäntapaa?
- Voisiko puutyö- tai käsityötunneilla tehdä pihalle jotain?
- Kuinka musiikkia voisi tuoda koulun pihalle?
- Millaisia soittimia voisi rakentaa pihalle, voisiko tuulta hyödyntää?
- Kuinka musiikkia voisi tuoda koulun pihalle?
- Millaisia soittimia voisi rakentaa pihalle, voisiko tuulta hyödyntää?

OPS 2014: MONIPUOLISET TYÖTAVAT

Työtapojen valinnassa otetaan huomioon eri oppiaineiden ominaispiirteet sekä laaja-alaisen osaamisen kehittäminen. Oppiaineille ominaisten työtapojen käyttö edistää sekä jäsenytyneiden tietorakenteiden muodostumista että taitojen omaksumista. Oppimisen kannalta tärkeitä ovat tiedon hankkimisen, käsittelyn, analysoimisen, esittämisen, soveltamisen, yhdistelemisen, arvioinnin ja luomisen taidot. Tutkiva sekä ongelmalähtöinen työskentely, leikki, mielikuvituksen käyttö ja taiteellinen toiminta edistävät käsitteellistä ja menetelmällistä osaamista, kriittistä ja luovaa ajattelua sekä taitoa soveltaa osaamista. (OPS 2014 s. 30)

67. seinämaalaus koulun sisäpihalla Berliini

68. taideprojekteja, Reinhardswald

69. puuntyöstöön tarvittavia välineitä seikkailupuisto Kolle 37:n pihalla

VAIHE 3: Suunnittelu.....

LUONNOSTA NAUTTIMINEN JA OPPIMINEN

Luonnolla ja tämän kauneudella on taipumus tempaista ihmiset mukaansa ja tutkimaan tätä tarkemmin. Luonnon muodot kutsuvat seikkailemaan, hyppimään, tutkimaan ja retkeilemään. Lapset hoitivat esimerkiksi turkulaisessa päiväkodissa siirtolapuutarhapalstaa kesällä ja oppivat luonnon monimuotoisuudesta sekä heidän lajituntemuksensa lisäänty. Tämän jälkeen lapsille ei riittänyt pelkästään tieto, että kukka on punainen tai sininen, vaan he halusivat tietää, mikä laji on kyseessä. He oppivat lisäksi ymmärtämään, että jokaisella lajilla on tärkeä rooli ekosysteemissä.⁵²

Koululle voidaan rakentaa kasvimaata, kasvihuone tai istutusaltat, missä voidaan opetella monia taitoja sekä kasvattaa ruokaa. Kasvimaan avulla voidaan opettaa omavaraisuuden merkityksestä. Kasvimaalla voidaan esimerkiksi pohtia koululaisten kanssa mistä ruoka tulee ja kuinka kestävää tämän lennättäminen ympäri maailmaa on. Omavaraisuuden konseptia ja energian hyödyntämistä voidaan opettaa myös aurinko- ja tuulivoiman avulla. Koulun pihalla voidaan asentaa esimerkiksi aurinkopaneeleita, tai aurinkopaneeleilla toimivia valaisimia.

Vedenkierron opetusta käytännössä hyödynnetään harvoissa kouluissa, sillä useimmilla pihoilla sadevedet johdetaan suoraan sadevesikaivoihin. Sadevesien kerääminen ja käsittely pihalla lisää kuitenkin oppilaiden mielenkiintoa aihetta kohtaan. Hulevesien käsittely ja kerääminen istutuksille ja leikkeihin voidaan mahdollistaa monin eri tavoin. Erilaisia ratkaisuja sadevesien viivyttämiseen ja tontilla tapahtuvaan vedenpuhdistukseen ovat esimerkiksi sadepuutarhat ja kosteikot. Sadevesiä voidaan kerätä talteen suoraan katolta esimerkiksi tynnyreihin ja vettä voidaan hyödyntää koulupihan kasvien kastelussa.

Koulupihan kasvillisuuden tulisi olla monimuotoista ja kerroksellista. Kotimaiset ja monivuotiset lajit ovat kestäviä sekä täällä vallitseville olosuhteille ja ilmastolle sopivia. Kerroksellisesta kasvillisuudesta löytyy sipulikasveja, maanpeitekasveja, varpuja/heiniä, pensaita, köynnöksiä, pieniä puita ja suuria puita. Mallia tulisi ottaa luonnosta, sillä luonto täyttää jokaisen ekolokeron. Monimuotoinen piha palvelee kasvien ja eläinten elinympäristöjen opiskelussa. Elinympäristöjen luominen, esimerkiksi pölyttäjille ja perhosille voidaan tehdä perustamalla perhos-

52 Yle. Uutisvideot. Päiväkotilapset hoitavat omaa siirtolapuutarhapalsta.

niitty. Tässä voidaan opettaa, koulupihan kehittäminen voi olla hyödyllistä suuremmassakin mittakaavassa ja jokaisella osalla on merkitystä.

Huomionarvoista pohdittavaa:

*Miten pihalle saadaan monimuotoisempaa kasvillisuutta? Mitä kerroksia pihalta löytyy ja mitä puuttuu?
Mitä syötäviä kasveja haluatte pihalle?
Voisivatko lapset päästä kokemaan puun istuttamisen?
Miten voisitte hyödyntää sadevesiä?*

70. tomaatit kasvavat seikkailupuisto Kolle 37:n pihalla

71. laventelit houkuttelevat perhosia ja pölyttäjiä, Reinhardswald

VAIHE 3: Suunnittelu.....

YMPÄRISTÖOPPI VUOSILUOKAT 1-2

Osallistutaan oman lähiympäristön tilan sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämiseen. Pohditaan omien tekojen merkitystä itselle, muille ihmisille sekä omalle lähiympäristölle. (OPS 2014 s.133)

YMPÄRISTÖOPPI VUOSILUOKAT 3-6

Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä sekä toisista huolehtimista. Toteutetaan yhteinen vaikuttamisprojekti, jossa harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista paikallisella tai globaalilla tasolla. (OPS 2014 s. 242)

BIOLOGIA VUOSILUOKA 7-9

Oppilas osallistuu lähiluonnon vaalimisprojektiin, sen toteuttamiseen ja tulosten raportointiin. (OPS 2014 s. 384)

MAANTIEDE VUOSILUOKAT 7-9

Oppilas toimii projektissa, jossa yhdessä muiden kanssa vaikutetaan lähiympäristön viihtyisyyden parantamiseen tai ympäristön monimuotoisuuden säilyttämiseen. Maantiedossa osallistutaan myös oman lähiympäristön monimuotoisuuden vaalimiseen sekä sen viihtyisyyden ja turvallisuuden suunnitteluun ja parantamiseen. (OPS 2014 s. 386-388)

Opetussuunnitelman laaja-alaisten osaamistavoitteiden mukaan ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. (OPS 2014 s. 24)

72. kuvassa permakulttuurikurssilla tekemäni harjoitussuunnitelma monimuotoisista istutuksista, sosiaalisesta tilasta sekä lammesta. Permakulttuurin mukaisessa viljelyssä pyritään kasvattamaan ruokaa kasviryhmissä, jotka tukevat toistensa kasvua. Esittelen sen esimerkkinä monimuotoisesta kasvillisuudesta.

Omenapuun viereen on kaivettu oja, joka kerää ja viivyttää sadevesiä kasvien käyttöön. Omenapuun kasvua tukeviksi lajeiksi ehdotin raunioyrttejä, tiliä, vadelmaa ja parsaa.

Istutusaltaisiin on valittu tomaatti, basilika, papu, samettikukkia (tuholaisten kartoitukseen voimakkaalla tuoksulla) ja ruiskaunokki

Lampeen on valittu jokaiselle ekolokorolle omat tärkeät kasvisuvun edustajat: vapaasti kelluva limaska, kelluvat lumpeet ja ulpukat, puoliupokas (kukka pinnalla, muuten veden alla) ärviät, pohjassa kasvavat sarjarimmet, osmankäämit oleskelualueen katokseen on valittu viiniköynnös

LUOVA LEIKKI, TILOJEN MUUNNELTAVUUS / MUOKATTAVUUS

Koulun pihalla voi olla liikkuvia osia, kalusteita ja välineitä, joita voidaan muokata leikin ja käyttötarkoituksen mukaan. Yksinkertaisimmillaan pihalla voi olla esimerkiksi kantoja, suuria kiviä ja oksia. Kannot ja kivet mahdollistavat tasapainoilun sekä kokoontumisen ja oksista voidaan rakentaa esimerkiksi majoja. Muunneltavat ja liikutettavat elementit tarjoavat mahdollisuuksia toimintaan, joka ei ole ennalta määriteltä, vaan joka syntyy leikin aikana. Pihalta tulisi löytyä paikkoja myös yksinoloon ja rauhoittumiseen, istumiseen ja mietiskelyyn. Hektisessä ruutujen täyttämässä maailmassa tiloja rauhoittumiseen ja hiljentymiseen tulisi olla jokaisessa koulussa. Ulkona tulisi mahdollistaa oppituntia varten kokoontuminen luokkana yhteen paikkaan, ja toisaalta kerääntä socialisoimaan kaverin kanssa kahdestaan.

Liikunta edesauttaa oppimista ja keskittymistä ja luonnolla sekä luonnontilaisilla ympäristöillä on taipumus houkutella liikkumaan. Voisiko koulupiha olla seikkailukenttä, joka kannustaa omaehtoiseen liikkumiseen? Kaikkia oppilaita ei saada kuitenkaan kiinnostumaan pallo- tai pihapeleistä, joten pihalta tulisi löytyä myös heille kiinnostavaa tekemistä.

OPS 2014: Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Leikit, pelillisuus, fyysinen aktiivisuus, kokeellisuus ja muut toiminnalliset työtavat sekä taiteen eri muodot edistävät oppimisen iloa ja vahvistavat edellytyksiä luovaan ajatteluun ja oivaltamiseen. Valmiudet systemaattiseen ja eettiseen ajatteluun kehittyvät vähitellen, kun oppilaat oppivat näkemään asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä sekä hahmottamaan kokonaisuuksia. Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan oma tapansa oppia ja kehittämään oppimisstrategioitaan. (OPS 2014 s. 20)

73. Puu muodostaa tilaa alleen, Berliini päiväkodin piha

74. vihreä päiväkodin piha Berliini

VAIHE 3: Suunnittelu.....

IDENTITEETIN / KOULUKULTTUURIN LUOMINEN

Koulupihan kehittämisprojektit voivat luoda yhteisöllistä toimintakulttuuria koululle. Näistä muodostuu yhteinen taidonnäyte, josta voidaan olla ylpeitä. Projektien myötä voidaan kehittää luovaa ja tekevää kulttuuria, joka parhaimmillaan kannustaa oppilaita kaikenlaiseen luovaan toimintaan. Näin ollen olisi tarpeellista luoda ilmapiiri, jossa jokainen voi kertoa mielipiteensä ja olla osallisena. Koulupihan suunnittelun teemoja voidaan etsiä oman koulun identiteetistä.

Huomionarvoista pohdittavaa:

Mikä tekee meidän koulusta erityisen?

Missä koulu sijaitsee? Mikä alueen historia on?

Mitä tarinaa koulupiha kertoo koulusta ja sen kulttuurista ja yhteisöstä?

Mitä pihalle voidaan tehdä, jotta sitä voi ylpeydellä nimittää meidän pihaksi?

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L2

Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Tämän ansiosta oppilaat oppivat tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä. (OPS 2014 s.21)

Keinumäellä syyskuun lopulla

Keinumäki nimensä mukaisesti, oppilailta tuli ehdotus koulun identiteetti-keinun rakentamisesta mäen päälle ison vaahteran lähelle (kuva 77). Yläkoululaiset toivoivat keinua, missä voisi istua vastakkain. Oikealla kuvassa (kuva 78) oleva linnunpesäkeinu on myös sosiaalinen keinu, siihen mahtuu monta kerrallaan. Puutarhakeinu, missä penkit ovat vastakkain on yksi vaihtoehto.

75. Kiipeilyseinä, Berliini koulun piha

76. eläinaiheita kiipeilyveistoksessa

77. komea vaahtera Keinumäen mäellä

78. linnunpesäkeinu Berliini

VAIHE 3: Suunnittelu.....

79. Keinumäen välituntipiha syksyllä 2018

80. Keinumäen välituntipiha pienillä parannusehdotuksilla

Keinumäellä syyskuun lopulla

IDEOITA PIENISTÄ PARANNUKSISTA

Keinumäen piha on lähivuotina mahdollisesti muutoksessa Jorvin sairaalan uuden osaston rakentamisen myötä. Pihan kehittämisen kannalta on mietittävä, kuinka paljon resursseja kannattaa laittaa vanhaan pihaan. Pieniä parannuksia voidaan kuitenkin toteuttaa. Ylemmässä kuvassa 79 on piha syksyllä 2018 ja alemmassa kuvassa on muutamia viihtyisyyttä parantavia ideoita.

Pihaa ja pelikenttää ympäröivä metalliaita on melko hallitseva ja kylmä elementti. Aitaan voidaan punoa esimerkiksi pajua tai istuttaa köynnöskasveja. Lisäksi tätä voidaan käyttää kiinnitysalustana erilaiselle taiteelle ja hyödyntää oppilaiden töiden esittelyssä.

Välituntipihan penkit eivät ole erityisen kutsuvia oleskelupaikkoja. Idea-kuvassa 80 yksi penkeistä on korvattu mutkittelevalla pidemmällä penkillä, joka rakennettaisiin lähellä olevan puun ympärille. Viihtyisämpi ja kutsuvampi oleskelupaikka luodaan, kun penkin selustalla on tarjolla suojaa, tässä tapauksessa puu. Puut luovat tilaa ympärilleen ja alleen. Iloa ja väriä tuovia kasveja istuttamalla luodaan lisäksi elinympäristöä perhosille ja pölyttäjille.

Kuvassa 81 on Keinumäelle tekemäni ehdotus/ideakuva amfiportaiden maalaukseen. Ehdotuksessa portaisiin on maalattu kertotaulu, jota on mahdollista opetella myös hyppien. Sateenkaari väritys toisi iloa Jorvin harmaaseen maisemaan ja viestittäisi jo kaukaa, että kyseessä on koulu-piha.

81. Amfi- ja kiviportaiden maalausehdotus

VAIHE 3: Suunnittelu.....

TOIMINNALLISET PIHAMAALAUKSET

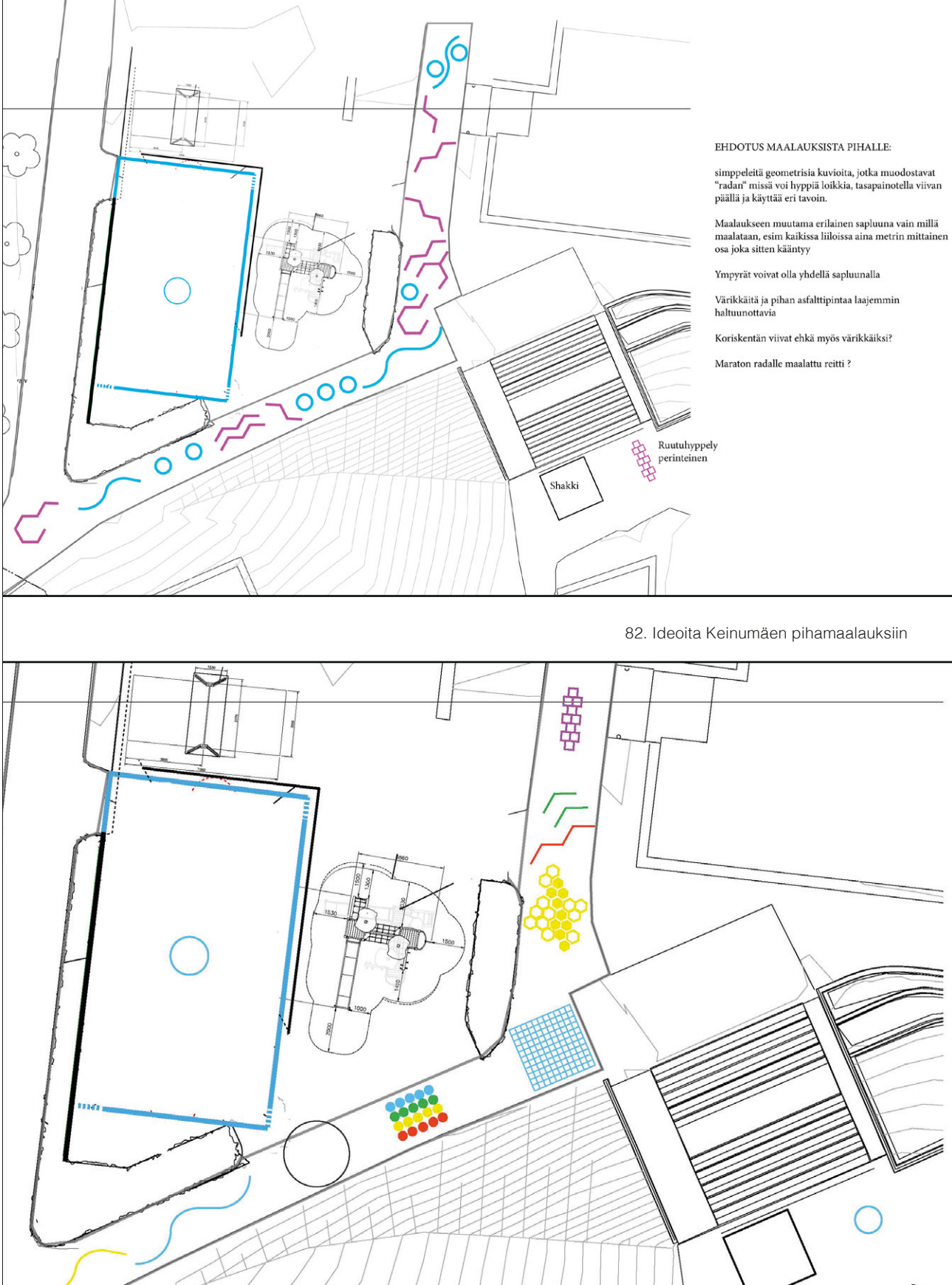
Toiminnalliset pihamaalaukset tuovat helposti uuden toiminnon ole-
massa olevan asfaltin päälle. Asfalttiin voidaan maalata rata pyörille tai
scooteille, mikäli koulun pihalla on tarpeeksi tilaa. Matemaattiset taulu-
kot ja maailmankartat lisäävät opetuksellisuutta ja tuovat väriä pihaan.
Erilaiset pelialustat, esimerkiksi darts ja shakki tuovat käytössä liikettä
kehoon ja mieleen. Pihamaalauksista voidaan suunnitella esteettinen ja
toimintaa lisäävä kokonaisuus käyttämällä abstraktia lähestymistapaa.
Pihamaalauksilla voidaan luoda reittejä ja alueita, jotka mahdollistavat
oppilaiden mielikuvituksellisen toiminnan ja avoimen leikin.

VAIHE 4: Konsultaatio..... 4.4

LUVAT / VIRANOMAISET

Koulun rehtori huolehtii koulupihan kehittämiseen tarvittavat luvat viran-
omaisilta. Koulupihan rakenteellisiin muutoksiin tarvitaan lupa kiinteis-
tön omistajalta, joka on useimmissa tapauksissa kunta. Kunnan tilakeskus
vastaa kiinteistöön liittyvien kysymyksien kanssa.
Rakennusvirastolta tarvitaan rakennuslupa / toimenpidelupa, kun muu-
toksilla on vaikutusta käyttäjien terveellisyyteen tai turvallisuuteen tai
niistä aiheutuu merkittäviä kaupunkikuvallisia muutoksia. Esimerkiksi
autopaikkojen sijoittelun muuttaminen edellyttää toimenpideluvan hake-
mista. Muutostöiden luvanvaraisuus riippuu myös asemakaavan määrä-
yksistä.
Esimerkiksi pihamaalauksien tekoon ja uusiin istutuksiin ei tarvita toi-
menpidelupaa. Oleskelupaikan voi rakentaa, ellei siihen liity joitain kau-
punkikuvaan vaikuttavia rakennelmia, kuten pergoloita tai katoksia.⁵³

53 Orrenmaa P. sähköpostiviesti tekijälle

VAIHE 5: Toteutuksen suunnittelu..... 4.5

EKOLOGINEN PIHARAKENTAMINEN - MAKER-KULTTUURI

Projektien toteutuksessa tulee käyttää keinoja, jotka hyödyntävät valmiiksi pihalta löytyviä materiaaleja sekä elementtejä. Materiaalien hyödyntäminen sekä elementtien kunnostus on ekologista ja kestävän kehityksen mukaista. Kehittämisessä suositetaan kierrätystä ja kiertotaloutta. Toteutuksessa käytetään keinoja, jotka säästävät energiaa ja materiaaleja. Jokaisen elementin kohdalla arvioidaan, kuinka tämä palvelee mahdollisimman monessa tarkoituksessa. Ekologiseen ja kestäväan elämäntapaan kannustaa ajattelumalli, jonka mukaan ollaan itse tekijöitä eikä ainoastaan kuluttajia.

Maker-kulttuuri ajatus on lähtöisin Yhdysvalloista. Suomeksi tätä voidaan nimittää tee-se-itse-kulttuuriksi. Tässä haasteisiin etsitään yhteistyöllä luovia ratkaisuja, esimerkiksi teknologian sekä taiteen eri muotojen avulla. Jokaisen omia vahvuuksia ja osaamista voidaan hyödyntää, kun nämä kartoitetaan hyvin. Jaetaan ratkaisuja ja ehdotuksia keskenään ja ollaan valmiita kokeilemaan ja oppimaan tekemällä.

Materiaaleina suositetaan mahdollisimman paljon luonnonmateriaaleja. Puu, hiekka, kivet, hake, kannot ja monipuolinen kasvillisuus ovat vihreän koulupihan päätekijät. Puu on erittäin monipuolinen materiaali koulupihan rakenteisiin ja sen käyttöä kannattaa suosia. Yleisillä kulkuväylillä ja suurimman käyttöpaineen alueilla suositetaan kovia pintamateriaaleja, esimerkiksi asfalttia ja kiveystä. Asfalttia on mahdollista poistaa, jolloin pihaan lisätään pehmeämpiä ja läpäiseviä pintoja sekä kasvillisuutta. Poistettavaa betonipäällystettä voidaan käyttää uudelleen esimerkiksi istutusaltaiden rakentamisessa.

Huomionarvoista pohdittavaa:

Mikäli pihalla on elementtejä, joilla ei ole käyttöä, saisiko niille muokattua uuden käyttötarkoituksen?

83. Renkaasta tehty istuin, Berliini

84. Lasten rakentama maja, Kolle 37 Berliini

OPS 2014: Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Toiminnallisissa opiskelutilanteissa oppilaat voivat oppia suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja ja tekemään johtopäätöksiä. He harjoittelevat työhön tarvittavan ajan arviointia ja muita työn edellytyksiä sekä uusia ratkaisujen löytämistä olosuhteiden muuttuessa. Samalla on tilaisuus oppia ennakkoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia ja kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen. (OPS 2014 s.23)

VAIHE 5: Toteutuksen suunnittelu.....

PROJEKTIN RAHOITUS

Koulupihan kehittäminen kannattaa aloittaa yksittäisestä pilottiprojektista. Kunnianhimoiset tavoitteet koko pihan suhteen toimivat visiona taustalla, mutta on hyvä aloittaa pienistä parannuksista ja laajentaa tavoitteita ajan kuluessa. Konkreettisesti pihalle tehty muutokset innostavat muita mukaan seuraaviin projekteihin. Toteutuneet projektit toimivat hyvänä näyttönä erilaisia rahoituksia hakiessa. Rahoitusta pihaprojekteihin pystyy hakemaan monelta eri taholta, kun on aikaa ja halua kartoittaa vaihtoehtoja. Luovuus, kekseliäisyys ja rohkeus auttavat rahoituksen ja materiaalien hankkimisessa.

Huomionarvoista pohdittavaa:

*Löytyisikö materiaaleja jostain ilmaiseksi? Kiertotalous kunniaan.
Miten voidaan hyödyntää kierrätyskeskuksia ja kirpputoreja? Entä lasten vanhempia ja heidän osaamistaan?
Voisiko joku taho lahjoittaa materiaaleja, jos tekisitte siitä tempauksen tai kirjoituksen sosiaaliseen mediaan?
Saisiko lähialueen yrityksiä mukaan koulupihan kehittämisprojektiin?
Miten liikkuva koulu-rahoitusta voi hyödyntää?*

syyskuun loppu 2018 Keinumäki

Tapasin Keinumäellä projektien vastuuopettajat. Kävimme heidän kanssaan läpi projektikohtaisesti mitä seikkoja tulisi ottaa huomioon projektien eteenpäin viemisessä. Koululle oli toimitettu shakkiruudun maa-laukseen tarvittavat sapluunat, joiden avulla katsoimme shakille hyvän sijainnin koulupihalta. Sijainniksi valikoitui asfaltoitu ylätasanne, amfi-portaiden takana. Frisbee-golfradan vastuuopettajan kanssa tutkimme kartan avulla, kuinka monta koria alueelle mahtuu ja kuinka reitti kulkisi. Reitin voitiin katsoa alkavan helikopterikentän vierestä ja kiertävän täältä koulun takametsikköön. Frisbeegolf-rataan voitiin hakea rahoitusta liikkuvalta koululta. Pihamaalauksista vastaavan opettajan kanssa pohdimme erilaisia vaihtoehtoja, jonka yhteydessä esittelin hänelle miettimiäni ideoita.

Metsäpolun vastuuopettajat Mari ja Kira olivat järjestäneet tilaisuuden, jossa mukana oli yläkoulun oppilaita sekä ulkoaluetyönjohtaja Irja. Suunnittelimme yhdessä ekologiasta opettavaa polkua ja tämän eri pisteitä. Keskustelu oppilaiden kanssa sekä Kiran ja Marin luoma lämmin vuorovaikutus, jättivät minulle merkityksellisen tunteen. Luomalla idean koulupihan kehittämisestä, vaikutuin oppilaiden ajattelusta koulupihaa kohtaan. Keskustellessamme luonnon ja elämän arvostuksesta tunsin työni aiheen olevan oppilaille erittäin tärkeä. Metsäpolku oli saanut nimen: Oivaltamisen polku.

Tapaamisten jälkeen projektit alkoivat elämään omaa elämänsä koululla ja keskityin tutkimukseeni ja diplomityön edistämiseen. Yhteistyö muodosti työlleni kokemuksellisen pohjan, johon diplomityö oli hyvä rakentaa.

VAIHE 6: TEE SE!

Rakentamisvaiheessa on mahdollistettava lasten osallistaminen toteutukseen aikuisten ohjauksella. Toteutusta varten voidaan järjestää esimerkiksi talkoopäiviä, jonne kutsutaan osalliseksi vanhempia. Toteutuksen avuksi otetaan mukaan tarvittaessa rakennusalan ammattilaisia, mieluiten sellaisia, jotka haluavat työskennellä lasten kanssa.

85. Shakkilaudan sapluunat ylätasanteella.

86. Shakkipelit käynnissä

4.6

87. Oppilaat pääsivät maalaamaan.

Kevät 2019 Keinumäki

HUS-kiinteistöt käyttävät usein urakoitsijoita pihatöissä. Rehtori hankki luvan shakki-laudan maalaamiseen ja urakoitsijat tekivät maalaamista varten sapluunat, sekä toimittivat maalit ja välineet. Maalaustyöhön tarvittiin muutama sateeton päivä ja syksyn ollessa jo lokakuun puolella, ei sellaista jaksoa tullut sopivasti. Maalaus toteutettiin opettajien ohjauksella, oppilaiden toimesta vasta keväällä 2019. Varastossa olleet shakkinappulat tulivat samassa yhteydessä myös käyttöön.

VAIHE 6: TEE SE!

OIVALTAMISEN POLKU, KEINUMÄKI

Keinumäen koulun metsikköön suunniteltua Oivaltamisen polkua työstettiin pitkin talvea yläkoululaisryhmän kanssa. Ryhmä osallistui projektillaan LUMA-keskuksen järjestämään StarT kilpailuun, jossa koululaiset pääsevät esittelemään opetussuunnitelman mukaisia monitieteisiä projekteja.⁵⁴ Keinumäen Oivaltamisen polku-ryhmä sai kutsun esittelemään projektia keväällä 2019 järjestetyille StarT-festareille Kumpulan kampukselle.

Koululaiset olivat pohtineet projektissaan, millainen koulun lähimetsä on parhaimmillaan, kun tätä ajatellaan ekologisena ja sosiaalisena oppimisympäristönä, jossa kaikki oppilaat voivat opiskella tulevaisuuden kannalta tärkeitä laaja-alaisen osaamisen tietoja sekä taitoja ja löytää oman arvopohjansa, asenteensa ja valmiutensa elää kestävästi. He olivat pohtineet myös, millainen on lähimetsä, jossa on mukava viettää aikaa sekä välituntisin että koulun tutkijatuntien tai muiden oppituntien aikana. Koululaiset esittelivät Oivaltamisen polun suunnitelmaa, itsetekemällään pienoismallilla, runolausunnalla sekä vastailemalla tuomariston kysymyksiin. Projektia palkittiin monitieteellisyydestä, tieteen ja taiteen yhdistämisestä. Tuomaristo vertasi esitystä taideteokseen.

54 LUMA-keskus

88. Oivaltamisen polun pienoismalli.

Oivaltamisen-polku ryhmän esittämä runo StarT-festareilla:
89. Keinumäen esityksen kuvitusta.

Talven suunnittelun jälkeen polkua lähdettiin rakentamaan eri pisteiden tehtävätauluilla. Taulussa käytetyt vanerit olivat shakkilaudan sapluunoita, uudelleen käsiteltyinä.

90. Oivaltamisen polun kuvia Keinumäen metsikössä

Mä metsän polkua kuljen
kesä-illan aatteissain
ja riemusta rintani paisuu
ja mä laulelen, laulelen vain.

Tuoll' lehdossa vaaran alla
oli kummia äskettäin, niin vie-
noa, ihmeellistä
all' lehvien vehreäin.

Ma miekkonen vain sen tidän,
minä vain sekä muuan muu
ja lehdon lempivä kerttu
ja tuoksuva tuomipuu.

Eino Leino

REFLEKTOI JA JUHLI 4.7

Projekti on toteutettu ja tämän jälkeen on tärkeää reflektoida matkaa ideavaiheesta aina valmiiseen tuotokseen. Prosessin reflektointi antaa tilaisuuden pysähtyä arvostamaan yhdessä saavutettua muutosta. Toteutuneet projektit antavat syytä juhlimiseen. Projekti voidaan esimerkiksi juhlallisesti vihkiä käyttöön.

Hyvää pohdittavaa:

Mitä saatiin aikaan ja mitä opittiin?

Mikä meni hyvin ja missä olisi parannettavaa?

Mitä seuraavaksi lähdetään suunnittelemaan? – Palataan vaiheeseen 1.

Keinumäen opettajien reflektio ja palaute pihaprojekteista löytyy työn lopusta, liitteenä 2.

Diplomityö pyrki vastaamaan tutkimuskysymyksiin, kuinka koulupihoja voidaan kehittää koululähtöisesti, osallistavasti ja ekologisesti kohti inspiroivia oppimisympäristöjä sekä kuinka valjastetaan koulupihojen piilossa olevaa potentiaalia kokemuksellisella ja luovalla tavalla maisema-arkkitehtuurin keinoja hyödyntäen. Lisäksi työssä pohdittiin kehityksen kytkeytymistä uuteen opetussuunnitelmaan.

Koulupihojen kehittäminen koululähtöisesti osallistavalla ja ekologisella tavalla tapahtuu projekti kerrallaan. Prosessi lähtee käyntiin koulun omasta halusta ja innostuksesta pihan kehittämiseen. Tämä työ pyrkii innostamaan koulupihojen kehittämiseen ja tarjoamaan konkreettisia keinoja, kuinka näissä voidaan edetä. Projektin luonteesta riippuen, koulujen tulee olla valmiina tekemään tarvittaessa yhteistyötä ulkopuolisten sidosryhmien kanssa, joihin kuuluu esimerkiksi viranomaiset, rakennusliikkeet ja suunnittelijat. Koulupihan pääkäyttäjien eli lasten osallistaminen suunnitteluun, rakentamiseen ja ylläpitoon ovat olleet tämän työn keskiössä. Tämän päivän lapset ovat tulevaisuuden haasteiden ratkaisijoita. He ansaitsevat siihen parhaat mahdolliset eväät, jotka kertyvät myönteisten, innostavien ja kuuluvuudentunnetta herättävien kokemusten kautta.

Koulussa opetetaan kestävästä kehityksestä ja luonnon resurssien arvostamisesta, joten tämän pitäisi näkyä koulun pihalla myös konkreettisesti. Koulun piha, joka tarjoaa elinympäristöä luonnolle, tarjoaa arvokasta oppimisympäristöä lapsille sekä viihtyisyyttä ja hyvinvointia kaikille käyttäjille. Luontosuhteen luominen on erittäin tärkeää kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ja luontoa kunnioittavien arvojen syntymisessä. Lapsuus on luontosuhteen luomiseen erittäin hedelmällistä aikaa. Koulussa jokaisella on tasavertaisesti siihen mahdollisuus, riippumatta vanhempien aktiivisuudesta.

Työ liittyy kansainväliseen keskusteluun koulupihojen kehityksestä, joka on työn tekemisen aikana ja myös työn myötä saanut Suomessa hieman enemmän jalansijaa. Työssä esiteltiin Berliinin esimerkkejä onnistuneista koulupihoista. Berliinissä on tehty työtä koulupihojen kehittämisen eteen jo useamman vuosikymmenen ajan. Esimerkkipihoilla on omanlaisensa tunnistettava berliiniläinen ilme.

Suomeen tarvitaan työssä esitellyn Grün macht Schulen kaltainen organisaatio tai yhdistys, joka toimisi apuna kouluille pihan potentiaalin valjastamisessa. Liikkuva koulu-ohjelman vastine vihreiden koulupihojen

saralla. Koulut tarvitsevat asiantuntevaa apua ja inspiraatiota, kun nämä lähtevät luomaan uudenlaisia toimintamalleja. Opetussuunnitelman perusteissa on jo itsessään uudenlaisten toimintamallien luomistyötä melkoisesti. Toisaalta, pihan valjastaminen oppimisympäristöksi tukee opetussuunnitelman perusteiden toteutumista.

Minkälaisen ilmeen luomme suomalaiselle koulupihalle, on meidän käsissämme.

LOPPUSANAT

Diplomityö alkoi kysymyksestä; kuinka koulujen pihoilla voidaan kehittää lasten luontosuhdetta? Tämä kysymys mielessäni lähdin tutkimaan aihetta tarkemmin ja kysymys laajentui koulupiha kontekstin moniulotteisuuden johdosta käsittelemään pihojen kehittämistä yleisesti, ekologisesta näkökulmasta. Koulupihan suunnittelussa on huomioitava monen eri alan näkemykset. Humanistiset tieteet, erityisesti kasvatustiede tässä tutkimuskontekstissa, vastaa kysymyksiin ihmisen kehityksestä ja oppimisesta sekä erilaisista merkityssuhteista. Yhteiskuntatieteet avaavat sosiaalisia ja yhteiskunnallisia syitä, esimerkiksi miten koulua rahoitetaan ja mikä koulutuksen merkitys on yhteiskunnalle. Luonnontieteet puolestaan selventävät konkreettisia syy-seuraussuhteita. Miten metsämaan mikrobit edesauttavat terveyttä? Miten erilaiset kasvit tukevat toisiaan? Tulevana maisema-arkkitehtinä on osattava hallita laajoja kokonaisuuksia ja tukeuduttava eri alojen osaajiin. Näen maisema-arkkitehdin roolin koulupiha kontekstissa yhteen sovittajana, joka osaa parhaassa tapauksessa luoda tutkimuksista, näkemyksistä sekä niin ympäristön kuin budjetin reaali-teeteistä suunnitelmia ja metodeja, joissa luonto sekä ihmiset kohtaavat harmoniassa. Tämä työ ei ole helppo, mutta erittäin mielenkiintoinen ja tärkeä.

Työn ollessa loppusuoralla ja on aika reflektoida tehtyä työtä. Tämä on ollut ehdottomasti haastavin ja opettavin projekti, mitä olen tähän mennessä tehnyt. Haasteita syntyi esimerkiksi työn kielen valinnasta. Alussa minulla oli työssäni valvoja, jonka äidinkieli ei ollut suomi ja jouduin vaihtamaan työn kieleksi englannin. Keväällä 2019 työstäessäni materiaalia englanniksi, huomasin sen olevan erittäin vaikeaa viestinnän välittämisen kannalta ja aiheen kontekstista johtuen. Vaihdoin työn valvojaa,

jotta pystyin kirjoittamaan työtä suomeksi. Tämä hidasti työn tekemistä, mutta toisaalta kahden eri valvojan kanssa työskentely antoi arvokkaita näkemyksiä työn tekemiseen.

Tämä työ syntyi tekeminen edellä, sillä halusin työni saavan aikaan konkreettista vaikutusta ja tekemällä oppiminen on minulle luontaista. Työn tekemisen aikana olen haastanut itseäni ja hakeutunut tietoisesti pois mukavuusalueelta ja nämä työn mukana tulleet kokemukset ovat opettaneet valtavasti aiheesta sekä kasvattaneet asiantuntemustani. Yhteistyö Keinumäen koulun kanssa syksyllä 2018 opetti minulle kehittämisprosessin vaiheista. Tapaaminen Grün macht Schulen kanssa loppusyksystä 2018 vahvisti oppimaani, olin päätenyt yhteistyötä tehdessä samankaltaisiin vaiheisiin kartoituksesta toteutukseen. Pidin syksyllä esitelmää koulupihojen kehittämisestä Keinumäen koulun lisäksi Kaupunkielämää Jätkäsaarella-messuilla. Työn ollessa alkutaipaleella, en kokenut itseäni vielä kovin asiantuntevaksi, mutta kokemukset opettivat aiheen esittämisestä ja vastaanotto vahvisti työn aiheen merkitystä. Olin keväällä 2019 Keinumäen koulun oivaltamisen polku-ryhmän kanssa LUMA-tapahtumassa, jossa esittelin työtäni opettajille järjestetyssä pedagogisessa kahvilassa. Syksyllä 2019 minut kutsuttiin AVI:n järjestämiin seminaareihin. Toisessa vedin neljä työpajaa opettajille aiheella osallistava koulupihasuunnittelu (Koulupiha ulkoluokkana-seminaari, Hauhon yhtenäiskoululla) ja toisessa (Päiväkodin ja koulun pihassa on kivaa!-seminaari) olin panelistina keskustelussa, aiheena terveellinen ja innostava koulupiha. Nämä kokemukset yhdistettynä teoreettisempaan tutkimustyöhön kartuttivat asiantuntijuuttani koulupihojen kehittämiseen sekä antoivat ymmärrystä koulumaailmaan.

Tässä työssä painopisteenä oli luoda koulupihan kehittämisprosessiin malli, joka toimii raameina suunnittelulle ja apuna kouluille. Malli, joka työssä esitellään pitää sisällään tärkeät suunnitteluperiaatteet sekä kehittämistyön eri vaiheet. Ne ovat suppeita yleisperiaatteita, sillä jokaisesta aiheesta voisi kirjoittaa paljon yksityiskohtaisemmin ja laajemmin. Työn loppuunsaattamisen kannalta oli tarpeellista pitäytyä tässä laajuudessa. Malli ei ole kaiken kattava, eikä ainoa oikea tapa edetä kehittämisprosessissa. Tekemäni työ luo hyvän pohjan jatkokehitykselle, esimerkiksi Suomen Grün macht Schulelle. Olisi hienoa toteuttaa tutkimus, jossa koulupiha uudistetaan laajemmin ehdottamani ekologisen mallin mukaisesti. Ennen kehittämistä kartoitettaisiin kattavasti oppilaiden (ja opettajien) kokonaisvaltaista hyvinvointia, liikkumista sekä koulupihan hyödyntämistä opetuksessa. Koulupihan kehittämisprojektin jälkeen sama kar-

toitus tehtäisiin uudelleen ja verrattaisiin tuloksia. Uskon, että tulokset puhuisivat ekologisen koulupihan puolesta. Lisäksi uskon, että näemme vielä upeita ja vehreitä koulupihoja Suomessa, joissa luonto sekä koulu-yhteisö voivat hyvin. Aioin jatkaa työtä koulupihojen kehittämisen parissa, mutta se tapahtuu tämän diplomityön ulkopuolella. Tämä työ on aika laittaa pakettiin.

KIITOKSET

Haluan kiittää sydämeni pohjasta kaikkia teitä tämän pitkän prosessin aikana minua tukeneita ja ohjanneita. Ilman teitä tämä ei olisi ollut mahdollista. Haluan erityisesti kiittää professori Ranja Hautamäkeä ohjauksesta. Valtava kiitos kaikista asiantuntevista kommentteista ja pitkistä puheluista. I would also like to thank professor Pia Fricker for her guidance in the early phases of my thesis. Her words "Niina, this better be good" have pushed me along the way.

Haluan kiittää Keinumäen opettajia ja oppilaita vieraanvaraisuudesta ja innostuksesta projektiin. Erityismaininta LUMA-päivän yläkoululaisille, olette huikeita! Kiitos erityisesti Seppo Salminen, kun mahdollistit pilottiprojektin Keinumäellä. Kiitos myös Mari Nuutinen kaikista ihania hetkistä Keinumäellä.

Haluan lisäksi kiittää Kristian Åbackaa kaikista innostavista työn aiheeseen liittyvistä tapahtumista ja tsemppaamisesta työn tekemiseen sekä Teemu Tuomisaloa loppuvaiheen kulanarvoisesta oikoluvusta.

Suuri kiitos Arto, äiti ja muut rakkaat läheiset tuesta. Kiitos teille jokapäiväisestä ymmärryksestä, avusta ja kannustuksesta. Kiitos myös koko Arkkitehtuurin laitoksen väki ja opiskelutoverit kuluneista 7,5 vuodesta. Tämä on ollut ikimuistoinen ja opettavainen matka kanssanne tähän päivään ja maisema-arkkitehdiksi!

Helsingissä 1.11.2019

PAINETUT LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

Alhanen K. John Deweyn kokemusfilosofia. Gaudeamus Oy. Hakapaino Helsinki 2013 ISBN 978-952-495-283-5

Alderlowe L., Amus G. & Devapriya D.A. The Children in Permaculture manual. Earth care, people care and fair share in education. 2018. ISBN 978-88-943524-0-5 (nidottu)

Chawla L, Keena K, Pevec I, Stanley E. 2014. Research. Green schoolyards as havens from stress and resources for resilience in childhood and adolescence. [verkkojulkaisu]. Saatavissa: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/?term=Green+schoolyards+as+havens+from+stress+and+resources+for+resilience+in+childhood+and+adolescence>

Council of Europe. Child and youth participation in Finland. A Council of Europe policy review. 2011. [verkkojulkaisu]. Saatavissa: <https://rm.coe.int/168046c47e>

Danks S., Asphalt to Ecosystems: Design Ideas for Schoolyard Transformation. New Village Press Oakland 2010. ISBN 13978-0-9766054-8-5

Dyment J. E.. Gaining Ground. The power and potential of school ground greening in the Toronto District school board. [verkkojulkaisu]. Published by Evergreen. 2005. Canada. ISBN 0-9732124-9-7. Saatavissa: <https://www.scribd.com/document/31054671/Gaining-Ground-The-Power-and-Potential-of-School-Ground-Greening>

EN 1176-1, SFS-käsikirja. 2017 Suomen Standardisoimisliitto SFS.

Fjørtoft, I. "Landscape as Playscape: The Effects of Natural Environments on Children's Play and Motor Development." Children, Youth and Environments 14(2): 21-44. 2004. Viitattu [20.10.2019] Saatavissa: <http://www.colorado.edu/journals/cye/>.

Janssen I, Rosu A. Research. Undeveloped green space and free-time physical activity in 11 to 13-year-old children. 2005. [verkkojulkaisu]. Saatavissa: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/25886212>

Juga E, Ympäristön vaikutus nuorten liikuntatottumuksiin. Tutkimuskohteena keravalaisnuoret. [verkkojulkaisu]. Opinnäytetyö. Landsbygdsnäringsarna och landskapsplanering, Tammisaari. 2012. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/49037/juga_emma1.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Koskinen, S. Koulun piha oppilaiden osallistumisen areenana. (44–46.) Teoksessa Mannerheimin lastensuojeluliitto. Sassi, P.(toim.) Koulupihan mahdollisuudet –opas. Helsin-

ki. Viherympäristöliitto. Saatavissa: <http://docplayer.fi/3526640-Koulupihan-mahdollisuudet-opas-toimittanut-pirkko-sassi.html>

Kronqvist E. & Kumpulainen K. Lapsuuden oppimisympäristöt: Eheä polku varhaiskasvatuksesta kouluun. Helsinki 2011. WSOY pro Oy. ISBN 978-951-0-34810-9

Kumpulainen K.; Krokfors L.; Lipponen L.; Tissari V.; Hilppö J.; Rajala A. Oppimisen sil- lat- kohti osallistavia oppimisympäristöjä. CICERO Learning, Helsingin yliopisto 2009. <http://doi.org/10.31885/2018.00012> ISBN 978-952-10-6044-1

Kuuskoski E. Teoksessa Mannerheimin lastensuojeluliitto. Sassi, P. (toim.) Koulupihan mahdollisuudet –opas. Helsinki: Viherympäristöliitto. 2000 [verkkojulkaisu]. Saatavissa: <http://docplayer.fi/3526640-Koulupihan-mahdollisuudet-opas-toimittanut-pirkko-sassi.html>

Kyttä M., Broberg A. ja Kahila M. Lasten liikkumista ja terveyttä edistävä urbaani ympäristö. 2009. [verkkojulkaisu]. Saatavissa: http://www.yss.fi/yks2009-2_kyttayms.pdf

Kyttä, M. Children in outdoor contexts. Affordances and independent mobility in the assessment of environmental child friendliness. Helsinki University of Technology. Centre of Urban and Regional Studies. Espoo.Otamedia Oy. 2003.

Luoma-aho V.& Sulopuisto O. Sitran selvityksiä. Tulevaisuuden koulutuksen käsikirja- Askelmerkkejä kestävä koulutuksen kehittäjille. [verkkojulkaisu]. 2017. ISBN 978-952-347-007-1 (nid.) ISBN 978-952-347-008-8 (PDF)

Macnamara L. People and Permaculture. Permanent Publications. Hyden House Ltd The Sustainability Centre England 2012. ISBN 978 1 85623 087 2

Mannerheimin lastensuojeluliitto. Sassi P. (toim). Koulupihan mahdollisuudet-opas, Viherympäristöliitto. 2000. Helsinki, [verkkojulkaisu]. Saatavissa: <http://docplayer.fi/3526640-Koulupihan-mahdollisuudet-opas-toimittanut-pirkko-sassi.html>

Opetushallitus. Toim. Anttalainen H. Tulivuori J. Luonnontieteiden opetustilat, työturvallisuus ja välineet- opas. Peruskoulut ja lukiot. [verkkojulkaisu]. Edita Publishing Oy. Oppaat ja käsikirjat 2011:6. ISBN 978-952-13-4923-2 (pdf) ISSN 1798-8969

Opetusministeriö. Terveellisen ja turvallisen opiskeluympäristön laadun arvioinnin perusteet perusopetusta varten. Taustamuistio. Opetusministeriön työryhmien muistioita 2002:27. [verkkojulkaisu]. Helsinki: Opetusministeriö. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:IS-BN:952-442-152-6>

Rauhala L. Ihmiskäsitys ihmistyössä. Gaudeamus Helsinki Yliopistopaino 2005. ISBN-978-952-495-360-3

Richard L. Last Child in the woods: saving our children from nature-deficit disorder. Chapel Hill: Algonquin Books 2008. ISBN 978-1-56512-605-3 (nidottu)

Sinkkonen, A. T. Maaperämikrobit ja terveellisen elinympäristön suunnittelu: -ADELE-hankkeen tuloksia-. Helsinki: University of Helsinki. 2017 [verkkojulkaisu]. Saatavissa: <https://researchportal.helsinki.fi/fi/projects/adele-autoimmune-defense-and-living-environment>

Sinkkonen, A. T., Tahvonen, O., Puhakka, R., & Roslund, M. I. Viherpihalta terveyttä ja hyvinvointia: Kohti tervettä aikuisuutta (KOTA) – päiväkodin viherpihan vaikutus lasten kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Helsingin yliopisto ja Hämeen ammattikorkeakoulu 2019. Kaupunkitutkimus ja metropolipolitiikka -tutkimus ja yhteistyöohjelma. Saatavissa: <https://urbanacademy.fi/ajankohtaistutkimusta/wp-content/uploads/2019/01/Viherpihalta-terveytta%CC%88-ja-hyvinvointia.pdf>

Syväoja, H. J., Kantomaa, M. T., Ahonen, T., Hakonen, H., Kankaanpää, A. & Tamme-
lin, T. H. Physical activity, sedentary behavior, and academic performance in Finnish children. [verkkojulkaisu]. Medicine & Science in Sports & Exercise (MSSE) 2013. DOI: 10.1249/MSS.0b013e318296d7b8

Titman W. Special Places; Special People: The Hidden Curriculum of School Grounds. [verkkojulkaisu]. World Wide Fund for Nature UK, Surrey (England).;1994. Learning through Landscape Trust, Winchester (England). ISBN ISBN-0-9476 Saatavissa: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED430384.pdf>

Tuononen P. Asiaa aikuisille! Lasten ja Lapsiasiavaltuutetun toimiston selvityksiä 4:2008. Julkaisija Lapsiasiavaltuutetun toimisto. Jyväskylä 2008. [verkkojulkaisu]. Saatavissa: <http://lapsiasia.fi/wp-content/uploads/2015/04/asiaa-aikuisille.pdf>

Työ ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Toppila et. Al & Pentikäinen L. (toim.) Katsaus suomalaisen työn tulevaisuuteen. [verkkojulkaisu]. Edita Publishing Oy. 2014. ISBN: ISBN-978-952-227-827-2 (painettu) ISBN-978-952-227-873-9

Unicef. Harinen P.; Halme J. Hyvä paha koulu. Kouluhuvinvointia hakemassa. Nuorisotutkimusseura 2012 Helsinki. Saatavissa: http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/Hyva_paha_koulu.pdf ISBN 978-952-9536-12-2 (PDF)

Vesala P. Koulupihan merkitys alakoulun oppilaille: lapsen ja ympäristön vastavuoroisen suhteen analyysi. [verkkojulkaisu]. Väitöskirja. Itä-Suomen yliopisto. 2016. Saatavissa: http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-61-2093-5/urn_isbn_978-952-61-2093-5.pdf ISBN: 978-952-61-2093-5

Vint L. Fresh Thinking Drives Creativity & Innovation. QUICK - Journal of the Queensland Society for Information Technology in Education. Issue No 20/ 2005. [verkkojulkaisu]. [viitattu 20.9.2019]. Saatavissa: <http://hdl.handle.net/10072/7880>

INTERNET LÄHTEET:

Ahonen Y. OPS 2016 Tulevaisuuden koulu – Opettajuus muutoksessa. [verkkojulkaisu]. [viitattu 13.9.2019]. Saatavissa: <https://slideplayer.fi/slide/5620831/>

Korpelainen R. Kaleva. Artikkel. Julkaistu 6.11.2007. Melukylästä mallia välituntiympäristölle. [verkkojulkaisu]. [viitattu 10.10.2019]. Saatavissa: <https://www.kaleva.fi/teemat/hyva-elama/melukylasta-mallia-valituntiymparistolle/43497/>

Liikkuva koulu. Verkkosivut. [verkkojulkaisu]. [viitattu 10.10.2019]. Saatavissa: <https://liikkuvakoulu.fi/liikkuvakoulu>

LUMA-keskus. Verkkosivut. [verkkojulkaisu]. [viitattu 13.9.2019]. Saatavissa: luma.fi

Puranen K. Artikkel. Julkaistu: 10.5.2019 Hiukset putoilivat ja opettaja itki matkalla töihin – sitten hän löysi ainekset ilmastotoivoon. [verkkojulkaisu]. [viitattu 13.9.2019]. Saatavissa: <https://www.opettaja.fi/tyossa/hiukset-putoilivat-ja-opettaja-itki-matkalla-toihin-sitten-han-loysi-ainekset-ilmastotoivoon/>

Reinhardswald Grundschule. Verkkosivut. [verkkojulkaisu]. [viitattu 03.10.2019]. Saatavissa: <https://www.reinhardswald-grundschule.de/wie-wir-lernen/schulhof/>

Renkaankierrätys-lehti. Artikkel. Julkaistu 8.11.2018 Rengasrata luo koulupihalle uutta elämää. [verkkojulkaisu]. [viitattu 15.8.2019]. Saatavissa: https://www.rengaskierratys.com/ajankohtaista/artikkelit/rengasrata_luo_koulupihalle_uutta_elamaa.839.news

Suomen Standardisoimisliitto SFS [verkkojulkaisu]. [viitattu 15.9.2019] Saatavissa: sfs.fi/aihealueet/kulutustavarat_urheilu_ja_vapaa-aika/julkaisut/leikkikenttavalineet

Tilastokeskus. Suomen virallinen tilasto (SVT): Koulutuksen järjestäjät ja oppilaitokset [verkkojulkaisu]. [viitattu 13.8.2019]. Saatavissa: http://www.stat.fi/til/kjarj/2018/kjarj_2018_2019-02-12_tie_001_fi.html ISSN=1796-3796. Helsinki. 2018.

Turvallisuus ja kemikaalivirasto TUKES. [verkkojulkaisu]. [viitattu 13.8.2019]. Saatavissa: www.tukes.fi

Yle. Uutisvideot. Julkaistu 5.8.2019. Päiväkotilapset hoitavat omaa siirtolapuutarhapalstaa. [verkkojulkaisu]. [viitattu 05.10.2019]. Saatavissa: <https://areena.yle.fi/1-50247007>

HAASTATTELU :

Grun macht schule. Bernhard-Weiß-Straße 6, 10178 Berlin, Saksa. Haastattelu 28.11.2019

SEMINAARI:

Huottilainen M. Kasvatustieteen professori, aivotutkija. Helsingin Yliopisto
Mistä pienten lasten aivot tykkäävät? Päiväkodin ja koulun pihassa on kivaa! Seminaari. Keskiviikko 2.10.2019 Helsinki.

Sinkkonen A. Tutkijatohtori. Helsingin Yliopisto. Terveellinen piha (Adele hankkeen tuloksia). Päiväkodin ja koulun pihassa on kivaa! Seminaari. Keskiviikko 2.10.2019 Helsinki.

SÄHKÖPOSTIVIESTIT TEKIJÄLLE:

Orrenmaa P. Maisema-arkkitehti, MARK. Helsingin kaupunki. Rakennusvalvontapalvelut 29.10.2019

Salminen S. Keinumäen koulun rehtori. 1.8.2019

Törnblom M. Talousjohtaja. Helsingin Rudolf Steiner-koulu. 27.8.2019

KUVAVIIITTEET:

Kansikuva: Tekijän ideakuva koulupihojen mahdollisuuksista ja tunnelmasta.

1. *Repo M.* 2018

2. *Tekijä* 2018

3. *Somerpuro V.* Teksti Tuusvuori A. Helsingin Yliopisto. Artikkel. Julkaistu 15.9.2019. [verkkojulkaisu]. [viitattu 15.8.2019]. Saatavissa: https://www.helsinki.fi/fi/uutiset/koulutus-kasvatus-ja-oppiminen/mita-7-luokkalainen-oppii-ilmastokasvatustunnilla?fbclid=IwAR3QwlbEVE_XALpOyMgmI0uEEABRUbgI-Qtcu87Ukn_QkU1f3_E9yjjm3jc

4. *kuva Rinne L.* Teksti Manninen L. IS. Uutinen. Julkaistu 15.3.2019. Nuorten ilmastolakko keräsi Senaatintorille yli 2000 mielenosoittajaa. [verkkojulkaisu]. [viitattu 15.8.2019]. Saatavissa: <https://www.is.fi/kotimaa/art-200006036068.html>

5. *kuva ja teksti Ojanperä S.* Yle. Uutinen. Julkaistu 16.5.2015. Maker-kulttuuria tuodaan Suomeenkin – onko tässä koulutuksen uusi suunta? [verkkojulkaisu]. [viitattu 17.7.2019]. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-7997285>

kuva Välimäki V. Teksti Keski-Korpela N. Yle. Uutinen. Julkaistu 25.4.2016. Parhaat koulupihat saadaan, kun lapset ovat mukana tekemässä- eikä maksa maltaita. [verkkojulkaisu]. [viitattu 17.7.2019]. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-8834800>

kuva ja teksti Artell E. Nurmijärven Uutiset. Julkaistu 3.6.2017. Oppilaat tekivät koulupihoista aktiivisempia- välitunneista entistä kivempia. [verkkojulkaisu]. [viitattu 17.7.2019]. Saatavissa: <https://www.nurmijarvenuutiset.fi/artikkeli/526811-oppilaat-tekivat-koulupihoista-aktiivisempia-valitunneista-entista-kivempia>

6. *Mykrä. N.* LYKE verkosto. Uusi Perusopetuksen OPS. Päivitetty 22.10.2018. [verkkojulkaisu]. [viitattu 27.7.2019]. Saatavissa: <https://www.luontokoulu.fi/ops2016/>

7. *Tekijä* 2018

8. *Rodeo*

9-20 *Tekijä* 2018

21. *Kyttä M., Broberg A. ja Kahila M.* Lasten liikkumista ja terveyttä edistävä urbaani ympäristö. 2009. [verkkojulkaisu]. Saatavissa: http://www.yss.fi/yks2009-2_kyttayms.pdf

22-58: *Tekijä* 2018 & 2019

58.kuvakaappuksissa näkyvät kuvat

Frode S.

58-84: *Tekijä* 2018& 2019

85-87 *Keinumäen koulun kuvia*

88-89 *Tekijä* 2019

90. *Keinumäen koulun kuvia*

91. *Tekijä* 2019

liite 1. tutkimuslupa Espoon kaupunki

Espoon sivistystoimi

Tutkimuslupahakemus

44/2018

1 TUTKIMUKSEN NIMI	MEIDÄN KOULUNPIHA- ekologinen oppimisympäristö													
2 KOHDEYKSIKKÖ	Tutkimuksen suunniteltu kohdeyksikkö (-yksiköt) Espoon kaupungissa Keinumäen koulu													
3 TUTKIMUKSEN KUVAUS	<p>Lyhyt kuvaus tutkimuksen sisällöstä ja menetelmistä (max. 160 merkkiä). (Liitä tutkimussuunnitelma liitteeksi.)</p> <p>Diplomityö koskee koulunpihoiden uudelleenajattelua; alustana oppimiselle ja projekteille ekologisen rakentamisen periaatteilla. Tutkimuksessa pohditaan myös kuinka luonto, ekosysteemit, voisi näkyä koulunpihalla. Keinumäen koulunpiha, yhdessä ideoiden ja suunnitellen henkilökunnan ja oppilaiden kanssa on diplomityön pilottiprojekti.</p> <p>Aineiston otanta ja keruutapa Aineistoa kerätään valokuvoin, haastatteluin, vuorovaikutuksessa kouluyhteisön kanssa, karttamateriaaleja ja suunnitelmia tarkastelemalla</p> <p>Tutkimuksen tarkoitus Pro gradu X Licensiaattityö Väitöskirja Muu oppinäytetyö, mikä Muu, mikä?</p> <p>Tutkimuksen arvioitu valmistumisaika: 12/2018</p>													
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	<table border="1"> <tr> <td>Onko tutkimuksen kohteena henkilö (henkilöitä), jonka osallistumisesta päättää huoltaja tai edunvalvoja</td><td>Kyllä X Ei</td></tr> <tr> <td>Käsitelläänkö tutkimuksessa henkilötietoja</td><td>Kyllä EiX</td></tr> <tr> <td>Muodostuuko tutkimusta tehtäessä henkilötietopohjainen tutkimusrekisteri</td><td>Kyllä EiX</td></tr> <tr> <td>Käytetäänkö tutkimuksessa jo olemassa olevien rekistereiden tietoja</td><td>Kyllä EiX</td></tr> <tr> <td>Onko tutkimus osa jotain laajempaa tutkimusta / projektia</td><td>Kyllä EiX</td></tr> <tr> <td>Lisätietoja</td><td>Jos kyllä, selvitys Lisätietoja -kohtaan.</td></tr> </table> <p>Liitteenä lupahakemus huoltajille, joka lähetetään huoltajille koululta.</p>		Onko tutkimuksen kohteena henkilö (henkilöitä), jonka osallistumisesta päättää huoltaja tai edunvalvoja	Kyllä X Ei	Käsitelläänkö tutkimuksessa henkilötietoja	Kyllä EiX	Muodostuuko tutkimusta tehtäessä henkilötietopohjainen tutkimusrekisteri	Kyllä EiX	Käytetäänkö tutkimuksessa jo olemassa olevien rekistereiden tietoja	Kyllä EiX	Onko tutkimus osa jotain laajempaa tutkimusta / projektia	Kyllä EiX	Lisätietoja	Jos kyllä, selvitys Lisätietoja -kohtaan.
Onko tutkimuksen kohteena henkilö (henkilöitä), jonka osallistumisesta päättää huoltaja tai edunvalvoja	Kyllä X Ei													
Käsitelläänkö tutkimuksessa henkilötietoja	Kyllä EiX													
Muodostuuko tutkimusta tehtäessä henkilötietopohjainen tutkimusrekisteri	Kyllä EiX													
Käytetäänkö tutkimuksessa jo olemassa olevien rekistereiden tietoja	Kyllä EiX													
Onko tutkimus osa jotain laajempaa tutkimusta / projektia	Kyllä EiX													
Lisätietoja	Jos kyllä, selvitys Lisätietoja -kohtaan.													
5 TUTKIJATAHON TIEDOT	<p>Tutkimuksen tekijä/t (alleviivaa yhteyshenkilö)</p> <p>Niina Repo</p> <table border="1"> <tr> <td>Yhteyshenkilön osoite</td><td>Puhelin</td></tr> <tr> <td>Paciuksenkaari 13 B 21 00270 Helsinki</td><td>0456337745</td></tr> </table> <p>Sähköpostiosoite niina.repo@aalto.fi</p> <p>Organisaatio / yksikkö, johon tutkimus tehdään Aalto-yliopisto</p>		Yhteyshenkilön osoite	Puhelin	Paciuksenkaari 13 B 21 00270 Helsinki	0456337745								
Yhteyshenkilön osoite	Puhelin													
Paciuksenkaari 13 B 21 00270 Helsinki	0456337745													

Tutkimuksen ohjaaja / vastuullinen johtaja yhteystietoineen	
<p>Pia Fricker, architect dipl.-ing.SIA, MAS.caad.ethz pia.fricker@aalto.fi // +358 50 308 7105 Adjunct Professor - Professorship for Computational Methodologies in Landscape Architecture and Urbanism, Aalto University, Department of Architecture</p>	
6	<p>Arvioi, miten tutkimus hyödyntää kaupungin palvelujen kehittämistä: Näen suuren potentiaalin koulunpihoiden kehityksessä ekologisiksi oppimisympäristöiksi niin, ekologisuu den, koululaisten oppimisen ja hyvinvoinnin kannalta kuin myös kaupunkikuvallisesti ja esimerkkinä muille kaupungeille kestävän kehityksen haasteisiin vastaamisessa.</p>
7 TUTKIMUKSEN TEKIJÖIDEN SITOUKSET JA ALLEKIRJOITUKSET	<p>Sitoudun siihen, että en käytä saamiani tietoja asiakkaan, hänen läheistensä tai Espoon kaupungin vahingoksi enkä luovuta saamiani henkilötietoja ulkopuolisille, vaan pidän ne salassa. Tutkimustulokset esitän niin, ettei niistä voida tunnistaa yksittäistä henkilöä tai perhettä. Noudatan henkilötietolaissa ja muualla lainsäädännössä mainittuja säännöksiä henkilötietojen käsittelystä ja salassapidosta.</p> <p>Paikka ja aika Espoo 15.8.2018</p> <p>Allekirjoitukset ja nimenselvennykset</p> <p></p> <p>Niina Repo</p>
8 PÄÄTÖS	<p>☒ Tutkimuslupa myönnetään</p> <p>☐ Tutkimuslupa myönnetään ehdollisena:</p> <p>Myönnetyn tutkimusluvan numero: 44/2018</p> <p>☐ Tutkimuslupaa ei myönnetä seuraavien perustein:</p> <p>☒ Pyydetään lähettämään tutkimuksen valmistuttua sähköpostitse samaan osoitteeseen kuin tämä tutkimuslupahakemus</p> <p>☒ Tiivistelmä</p> <p>☒ Koko tutkimusraportti</p> <p>Espoossa 25.10.2018</p> <p>Päättäjän allekirjoitus</p> <p>Nimenselvennys</p> <p>Seppä S. / minen</p> <p>Virka-asema</p> <p>rehtori, Keinumäen koulu</p>

Tutkimusluvan myöntäminen ei velvoita tutkimuksen kohteita osallistumaan tutkimukseen. Tutkijan on neuvoteltava aina erikseen tutkimuskohteena olevien organisaatioiden kanssa tutkimukseen osallistumisesta ja kohteen nimen mainitsemisesta tutkimusraportissa. Tutkimuksen teko ei saa häiritä tutkimuskohteen toimintaa.

9

LIITTEET

Merkitse alle rastilla
Tutkimussuunnitelma
Tutkimusrekisteritiedot
Muu, mikä?

/ tiivistelmä diplomityön aiheesta X

liite 2. VAIHE 7. REFLEKTOI JA JUHLII!

Lähetin Keinumäen pihaprojekteissa olleille opettajille reflektiota varten kyselyn. Tässä kysymykset ja saamani vastaukset:

Paransivatko projektit pihaa?

-Koulun piha on ollut viimeiset kolme vuotta uusien ideoiden ja niiden toteutusten työmaana. Kaikki toteutuskelpoiset ideat otetaan innolla vastaan.

-Paransivat.

-Ihan mahtava projekti, joka toi parannuksia pihaan ja erityisesti lisäsi ajatuksia siitä, miten koulun piha-aluetta voidaan käyttää monipuolisesti ja luovasti hyväksi sekä vapaassa toiminnassa että ohjatusti oppimisessa.

Mitä palautetta lapsilta on tullut? Vanhemmilta? Opettajilta?

-Kaikki innolla mukana. Kun on kyse erityiskoulusta, oppilailla on hyvin erilaisia haasteita elämässä ja opiskelussa. Mielestäni olemme onnistuneet hyvin, jos voimme auttaa näitä pieniä konkreettisilla teoilla.

-Lasten palautteista kävi ilmi, että oli erittäin hyvää/ mukavaa, että sai itse vaikuttaa, suunnitella ja toteuttaa piharatkaisuja. Samalla oppi, että piha-alueen kuvaan voi merkitä niitä alueita, joista pitää tai niitä, joihin kaipaa muutosta ja tämä kuva toimii suunnittelun pohjana. Yläluokkien tunneille projektista muodostui vuoden mittainen vapaavalintainen teema ja opiskelu oli mielenkiintoista ja se mahdollisti itseään eniten kiinnostavan aiheen valinnan. Yläkoulun projektin esittely ja palkitseminen LUMA päivillä oli huippu hieno kokemus. Vanhemmilta on tullut paljon positiivista palautetta. Koulun projekti herättää kiinnostusta myös laajemmin kasvatus- ja koulutussektorilla ja sitä mennään esittelemään erilaisiin tapahtumiin.

-Oppilaat ovat olleet innolla mukana pihaprojektissa suunnitteluvaiheessa ja erityisesti toteuttamisessa, mikä on ollut hieno asia. Palaute on ollut pelkästään positiivista sekä työskentelyvaiheen että käyttökokeusten perusteella.

Käytetäänkö uusia toimintoja (polku,shakki) lasten toimesta?

-Shakkilauta on varsinkin isompien oppilaiden mieleen. Polku on vielä kesken, mutta näin tulevat kyltit ja ne ovat mielestäni todella inspiroivia.

-Polku oli käytössä kevään ulkoilutapahtumassa ja metsässä leikittiin ja rakennettiin majoja.

-Kyllä. Molemmat aktiivisesti käytössä.

Aiotteko tehdä jatkossakin pihalle projekteja? Onko jotain suunnitteilla?

-Kasvimaalla joka vuosi on erilainen. Sinne on mahdollista laittaa eri vuosina kasvamaan aina eri kasveja. Keinumäen koulu haluaisi puutarhakeinun. Sen hankinta koulua vastapäätä niitylle sopisi hyvin.

-Joitakin mukavia ideoita jäi toteuttamatta kuten hyönteishotelli. Kukkasiipuleita ja uusia koristepuita istutetaan pihalle. Koristepuut liittyvät samalla ilmasto-temaan eli pohditaan, mikä on puiden merkitys maapallolla.

-Jo suunnitelmassa oli ajatuksena jatkotyöskentely. Suunnitelmia on ja niitä tehdään. Viime syksynä jo huomattiin, että maalauksille paras aika on kevät, jolloin ei ole niin kosteaa. Pihaprojektin toteuttamista hidastaa lähialueen rakennushanke, joka saattaa tilapäisesti vaikuttaa tilankäyttöön. Polkua työstetään ja jatkokehitetään edelleen yläkoululaisten toimesta. Koulun lähialueella ollaan istuttamassa syksyn aikana hyötykasveja.

Tarvitaanko pihan parannukseen mielestänne koulun ulkopuolista apua? Minkälaista?

-Budjetti on aina hyvin pieni. Sponsorit olisivat tervetulleita.

-Tarvitaan ehdottomasti. Eri alojen asiantuntijat tuovat oman osaamisensa ja siten laajentavat ja rikastuttavat koulun toimintakulttuuria ja auttavat erilaisten oppimisympäristöjen ja menetelmien hyödyntämisessä. Koulun erilaiset oppijat saavat tukea omaan oppimiseensa, kun heidän ideansa ja mietteensä otetaan huomioon. Tärkeät osallistumisen ja vaikuttamisen taidot tulevat esille ja auttavat itsetunnon kehittämisessä. Oli hienoa oppia uusia menetelmiä koulun piha-alueen ideoinnissa. Oli upeaa nähdä, millaisia oppimisympäristöjä on eripuolilla maailmaa.

-Apua tarvitaan ja yhteistyötä tehdään pihan osalta HUS kiinteistöhuollon kanssa esim. lupa-asioissa ja hankinnoissa. Ulkopuolelta tuleva apu on parhaimmillaan inspirointia tekemiseen. Tekijöitä meiltä löytyy

Muuta mitä?

-Mielessä pyörinyt hyönteishotelli olisi kiva. Toteutetaan kunhan ehditään.

-Kiitos ihanasta ja virikkeistä antavasta yhteistyöstä.

-Kokonaisuudessaan onnistunut projekti! Suunnitelmia ja ideoita oli paljon, osa niistä pystyttiin toteuttamaan ja osa jäi odottamaan. Pidän tätä hyvänä asiana. Valmista saatiin ja vielä jäi mukavaa tekemistä toiseenkin hetkeen.

Lisätietoa vihreiden koulupihojen kehittäjistä:

Green Schoolyard America
<http://www.greenschoolyards.org/>

ISGLA
<http://www.internationalschoolgrounds.org/>

Evergreen, Kanada
<https://www.evergreen.ca/>

Grün macht Schule, Saksa
<http://gruen-macht-schule.de/index.php/de/>

Levende Skule (Living Learning) Norja
<http://www.livinglearning.org/Skolehager.htm>

Barnas Landskap Childrens Landscape, Norja
 Svane Frode,
 Facebook profilissa laaja kuvapankki

Learning through Landscapes, UK
www.ltl.org.uk

